

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

Evidenčné číslo 2117892

VÝVOJ ŠTRUKTÚRY NÁRODNÉHO HOSPODÁRSTVA SR

2010

Katarína Černáková, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

VÝVOJ ŠTRUKTÚRY NÁRODNÉHO HOSPODÁRSTVA SR

Diplomová práca

Študijný program:	Ekonomika podniku
Študijný odbor:	3.3.16. Ekonomika a manažment podniku
Školiace pracovisko:	Katedra ekonomiky
Školiteľ:	prof. Ing. František Kuzma, PhD.

Nitra 2010

Katarína Černáková, Bc.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Katarína Černáková vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Vývoj štruktúry národného hospodárstva SR“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry. Vo svojej diplomovej práci nadväzujem na bakalársku prácu.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pánovi prof. Ing. Františkovi Kuzmovi, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

Nitra.....

.....

podpis

ABSTRAKT

Národné hospodárstvo je historicky vzniknutá sústava hospodárskych subjektov a sústava ekonomických vzťahov medzi nimi, ktoré sú navzájom pospájané do relatívne stabilného, samostatného a kvalitatívneho celku na území daného štátu. Pre posudzovanie vývoja štruktúry národného hospodárstva má veľký význam členenie na primárny, sekundárny a terciárny sektor. Primárny sektor tvorí poľnohospodárstvo vrátane lesníctva, lovu a ťažby. Do sekundárneho sektora patrí spracovateľský priemysel, výroba elektriny, plynu, vody a stavebníctvo. Terciárny sektor zahŕňa obchod, dopravu a spoje, finančné služby, komunálne, sociálne služby a vládne výdavky. Hlavným cieľom diplomovej práce je analýza doterajšieho vývoja sektorovej štruktúry národného hospodárstva Slovenskej republiky prostredníctvom podielu jednotlivých sektorov na hrubom domácom produkte a zamestnanosti. Na základe tejto analýzy bola uskutočnená prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti do roku 2011. Súčasťou práce je aj porovnanie vývoja sektorovej štruktúry národného hospodárstva Slovenskej republiky s krajinami ázijských drakov a s krajinami Európskej únie. Charakteristickou črtou vývoja sektorovej štruktúry národného hospodárstva SR v sledovanom období je výrazný pokles primárneho sektora. Pre skúmané obdobie je typický aj pokles podielu sekundárneho sektora a narastajúca tendencia terciárneho sektora. Presuny medzi jednotlivými sektormi sú ovplyvňované rozvojom vedy a techniky, vysokými technológiami, zmenou záujmov, potrieb a preferencií spotrebiteľov. Z prognózy uskutočnenej prostredníctvom časových radov možno usudzovať pokračujúce oslabovanie pozície primárneho sektora. Vo vývoji sekundárneho sektora nastane len mierny pokles. Podiel terciárneho sektora bude mať naďalej narastajúcu tendenciu. Z porovnania s krajinami Európskej únie je evidentné, že Slovensko sa zaraďuje medzi krajiny s najnižším podielom služieb tak na tvorbe hrubého domáceho produktu, ako aj na zamestnanosti.

Kľúčové slová:

1. Sektorová štruktúra národného hospodárstva
2. Primárny sektor
3. Sekundárny sektor
4. Terciárny sektor
5. Hrubý domáci produkt

ABSTRAKT

Die Volkswirtschaft ist ein historisch entstehendes System der wirtschaftlichen Subjekten und ein System der ökonomischen Zusammenhängen die miteinander in einer relativ stabilen, selbständigen und qualitativen Gesamtheit auf dem Territorium des Landes verbunden sind. Um die Entwicklung der Volkswirtschaft zu beurteilen, hat die Gliederung in den primären, sekundären und tertiären Sektor eine große Bedeutung. Den Primarsektor bilden die Landwirtschaft mit dem Forstwesen, der Jagd und die Gewinnung. In den Sekundarsektor gehören die Verarbeitungsindustrie, die Herstellung von Gas, Strom, Wasser und das Bauwesen. Der Tertiarsektor umfasst den Handel, den Verkehr, die Telekommunikation, die Post, die finanziellen, kommunalen und Sozialdienstleitungen und den Regierungsaufwand. Das Ziel der Diplomarbeit ist die Analyse der bisherigen Entwicklung der Sektorgliederung der Volkswirtschaft der Slowakischen Republik durch den Anteil von einzelnen Sektoren an BIP und Beschäftigung. Aufgrund dieser Analyse wurde eine Prognose der Entwicklung der Sektorgliederung der Beschäftigung bis 2011 gemacht. Ein Teil der Arbeit ist auch der Vergleich der Entwicklung der Sektorgliederung der Volkswirtschaft der Slowakischen Republik mit den asiatischen Drachen und mit den EU Ländern. Ein charakteristisches Merkmal der Entwicklung der Sektorgliederung der Volkswirtschaft der SR in der Zeit, mit der ich mich beschäftige, ist das Sinken der Primarsektors. Für diese Zeit ist auch das Sinken des Anteils des Sekundarsektors und die wachsende Tendenz des Tertiarsektors typisch. Diese Verschiebungen unter den einzelnen Sektoren sind durch die Entwicklung der Wissenschaft und Technik, Technologien, Veränderung von Interessen und Bedürfnissen der Verbraucher beeinflusst. Aus der Prognose, die durch die Zeitreihen gemacht wurde kann man weitere Schwächung des Primarsektors voraussetzen. In der Entwicklung des Sekundarsektors wird es nur zu einer milden Senkung kommen. Der Anteil des Sekundarsektors wird weiter eine wachsende Tendenz haben. Aus dem Vergleich mit den EU Ländern ist evident, dass die Slowakei zu den Ländern mit dem kleinsten Anteil von Dienstleistungen sowohl nach der Bildung des BIP's als auch nach der Bildung der Beschäftigung gehört.

Schlüsselwörter:

1. die Sektorstruktur der Volkswirtschaft
2. der Primärsektor
3. der Sekundärsektor
4. der Tertiarsektor
5. BIP – Bruttoinlandsprodukt

OBSAH

OBSAH.....	7
ÚVOD.....	8
1. PREHLAD RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA I V ZAHRANIČÍ	11
1.1 Sektorová štruktúra národného hospodárstva	11
1.2 Hrubý domáci produkt, reálny HDP a nominálny HDP. Ekonomický rozvoj a ekonomický rast.....	18
1.3 Hospodárska kríza.....	21
2. CIEĽ PRÁCE.....	23
3. METODIKA PRÁCE A MATERIÁL.....	24
4. VLASTNÁ PRÁCA	31
4.1 Vývoj a prognóza hrubého domáceho produktu.....	31
4.1.1 Vývoj hrubého domáceho produktu	31
4.1.2 Progóza hrubého domáceho produktu.....	33
4.1.3 Analýza tempa rastu a koeficientu rastu HDP.....	35
4.1.4 Analýza vývoja HDP na základe základných a reťazových indexov rastu reálneho HDP.....	37
4.2 Porovnanie miery rastu reálneho HDP Slovenska s vybranými krajinami.....	38
4.3 Analýza podielu jednotlivých sektorov národného hospodárstva SR na hrubom domácom produkte.....	39
4.3.1 Analýza sektorovej štruktúry HDP v krajinách EÚ.....	42
4.3.2 Porovnanie sektorovej štruktúry HDP SR s krajinami ázijských drakov.....	44
4.4 Analýza podielu jednotlivých sektorov národného hospodárstva SR na zamestnanosti	46
4.4.1 Porovnanie zamestnanosti v poľnohospodárstve, priemysle a v službách v krajinách EÚ	50
4.5 Vplyv hospodárskej krízy na vybrané odvetvia.....	51
4.5.1 Poľnohospodárstvo.....	51
4.5.2 Priemysel.....	52
4.5.3 Stavebníctvo.....	54
4.6 Prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti do roku 2011	56
4.6.1 Prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti v primárnom sektore.....	56
4.6.2 Prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti v sekundárnom sektore.....	58
4.6.3 Prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti v terciárnom sektore .	61
ZÁVER.....	65
POUŽITÁ LITERATÚRA.....	70
PRÍLOHY.....	74

ÚVOD

Štruktúra hospodárstva je jedna z viacerých štruktúr, ktoré v modernej spoločnosti vznikajú. Všetky štruktúry v ľudskej spoločnosti na seba určitým spôsobom pôsobia a navzájom sa ovplyvňujú. Vplyv štruktúry hospodárstva na spoločnosť sa prejavuje ekonomickým rastom, ktorý moderný vývoj štruktúry hospodárstva zvyčajne sprevádza. S rôznou intenzitou a účinnosťou na vývoj štruktúry hospodárstva pôsobia aj politické, profesijné, záujmové a iné štruktúry. Vývoj vo svete v posledných desaťročiach zaznamenal zásadné zmeny vo všetkých štruktúrach ľudskej spoločnosti.

Štruktúra národného hospodárstva podmieňuje vývoj ekonomiky, jej vyspelosť, stabilitu, ekonomický rast, úpadok a taktiež má vplyv na vývoj spoločenských, sociálnych a ostatných štruktúr. Štruktúra ekonomiky sa musí neustále meniť. Je nevyhnutné, aby sa prispôbovala meniacim sa podmienkam rozvoja výrobných síl, reprodukčného procesu, tempa rastu jednotlivých odvetví národného hospodárstva, vývoja a pôsobenia jednotlivých faktorov ekonomického rastu, novým poznatkom, ako aj meniacim sa podmienkam zahraničných vzťahov. Zmeny v štruktúre hospodárstva sa uskutočňujú prostredníctvom narastania zmien v mikroštruktúre. Jej nositeľmi sú ekonomické subjekty, ktoré prevažne racionálne konajú na základe signálov trhu.

Sektorové členenie sa často používa najmä v medzinárodných porovnávaniach vývoja štruktúry hospodárstva. Ekonomickú štruktúru krajiny je možné charakterizovať ako vzťahy medzi rôznymi sektormi hospodárstva. Ide najmä o vzťahy medzi primárnym, sekundárnym a terciárnym sektorom. Porovnávajú sa pritom podiely jednotlivých sektorov na tvorbe hrubého domáceho produktu, prípadne viazanosť pracovných síl na jednotlivé sektory. Z týchto ukazovateľov sa následne vyvodzujú závery o ekonomickej vyspelosti krajín.

Slovensko na začiatku 21. storočia je možné charakterizovať ako stredne vyspelú priemyselnú krajinu s vysoko industrializovanou ekonomikou. Počiatočný vývoj štruktúry hospodárstva Slovenska bol ovplyvnený mnohými ekonomickými i mimoekonomickými okolnosťami. Ich vplyv bol väčšinou negatívny, čo spôsobilo zaostávanie formovania štruktúry hospodárstva za vývojovými trendmi vo väčšine ekonomicky rozvinutých krajinách ako z hľadiska času, tak aj z hľadiska vecných zmien. Pred rokom 1918 sa

Slovensko začleňovalo medzi agrárne krajiny s čiastočne vyvinutým industriálnym sektorom. V štruktúre hospodárstva dlhodobo prevládalo poľnohospodárstvo. Po roku 1918 bola slovenská ekonomika súčasťou československej ekonomiky, ktorá sa zaradovovala medzi 20 najvyspelejších na svete. ČSR v čase svojho vzniku pozostávala z troch rozlične rozvinutých ekonomík: českej s pomerne vyspelým priemyslom, slovenskej s prevahou poľnohospodárstva a slabo rozvinutým priemyslom a zakarpatskej s výlučne agrárnym charakterom. Po roku 1945 sa Československo stále zaradovovalo do skupiny 30-35 najvyspelejších krajín sveta, napriek tomu výkonnosť a konkurencieschopnosť ekonomiky postupne klesala. Následkom izolovanosti a netrhového systému riadenia ekonomiky sa postupne prehĺbovalo technologické a výkonnostné zaostávanie slovenskej ekonomiky. V dôsledku nevyužívania moderných informačných technológií a neschopnosť prechodu centrálne riadenej ekonomiky k postindustriálnym formám a štruktúram ekonomiky zapríčinili postupný prepád československého hospodárstva. Po roku 1989 sa začal prechod na trhovú ekonomiku. Tento rok znamenal pre Slovensko a ostatné krajiny strednej Európy jedinečnú, historickú a pravdepodobne neopakovateľnú šancu znovu sa zaradiť medzi vyspelé krajiny sveta (v ekonomickej oblasti napr. využiť výhody trhového mechanizmu, dosiahnuť otvorenú ekonomiku, zabezpečiť prístup k novým poznatkom a technológiám a postupne zvyšovať životnú úroveň obyvateľstva). Príležitosť na ekonomický rozvoj však jednotlivé krajiny využili rôznym spôsobom. Slovensko patrí z tohto hľadiska k priemerne úspešným krajinám.

Na začiatku deväťdesiatych rokov štruktúra slovenskej ekonomiky zodpovedala štruktúre industriálnej fázy rozvoja hospodárstva. Nepostačujúca schopnosť ekonomiky a jej subjektov reagovať včas a v potrebnom rozsahu jednak na ekonomické a celkové civilizačné zmeny vo svetovom hospodárstve, jednak na klesajúcu výkonnosť a efektívnosť ekonomiky zapríčinili, že štruktúra slovenskej ekonomiky ako celok a jej jednotlivé stránky ustrnuli a dostávali sa čoraz viac do nesúladu tak s existujúcimi prírodnými a ekonomickými danosťami vo vnútri krajiny, s podmienkami na zahraničných trhoch, ako aj s dôsledným uplatňovaním kritérií efektívnosti.

Základné štruktúrne deformácie slovenskej ekonomiky na začiatku 90. rokov možno určiť nasledujúcimi charakteristikami:

- celková nízka efektívnosť a výkonnosť ekonomiky, hlavne ako následok vysokej materiálovej, energetickej, dovoznej náročnosti a nízkej produktivity práce,
- nedostatočná miera finalizácie výroby, nízky stupeň zhodnotenia národnej práce, malá otvorenosť ekonomiky,
- poddimenzovanosť terciárneho sektora ako celku i jeho jednotlivých zložiek,
- nepomer medzi primárnymi a spracovateľskými odvetvami priemyslu s výrazne vysokým zastúpením ťažkého spracovateľského priemyslu a jeho nepriaznivou vnútornou štruktúrou,
- nízka infraštruktúrna vybavenosť,
- vysoký stupeň zaťaženia všetkých oblastí životného prostredia.

V dôsledku týchto štruktúrnych deformácií reštrukturalizácia ekonomiky, nástroje a zameranie štruktúrnej politiky zaujali preto, popri zásadných zmenách v hospodárskom mechanizme, dôležité miesto v procese transformácie ekonomiky.

Výsledky reštrukturalizácie slovenskej ekonomiky spôsobili, že došlo k priblíženiu sektorovej a odvetvovej štruktúry slovenskej ekonomiky k štruktúre ekonomík hospodársky vyspelých štátov. Medzi základné tendencie patrí výrazný pokles podielu primárneho a sekundárneho sektora a posilnenie podielu sektora služieb. Na druhej strane však nenastal výraznejší posun štruktúrnych zmien dovnútra jednotlivých odvetví, rast adaptačnej schopnosti výrobného sektora, podstatné zmeny v akumulácii a alokácii zdrojov s dosahom na rast ich produktivity. Štruktúrne zmeny sa uskutočnili predovšetkým na makroekonomickej úrovni.

Napriek evidentne sa prejavujúcim čiastočným pozitívnym tendenciám vo vývoji štruktúry hospodárstva Slovenska, je tempo žiaducich štruktúrnych zmien nepostačujúce.

V súčasnosti sa prejavujú dôsledky prebiehajúcej hospodárskej krízy, ktorá zasiahla všetky odvetvia národného hospodárstva. Jej vplyv má oveľa väčšie dopady na priemysel a stavebníctvo ako na odvetvie poľnohospodárstva. V dôsledku poklesu domácej spotreby, ako aj zahraničného dopytu nastal vysoký pokles priemyselnej a stavebnej produkcie. Prebiehajúcu hospodársku a finančnú krízu môžeme považovať za jednu z najvýznamnejších výziev na udržateľnosť globalizačného procesu.

1. PREHLAD RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA I V ZAHRANIČÍ

1.1 Sektorová štruktúra národného hospodárstva

Národné hospodárstvo je podľa **MELIŠEKA, F. (2000)** zložitý organizmus. Je tvorený relatívne samostatnými prvkami, zložkami a časťami, ktoré na seba vzájomne pôsobia a podmieňujú sa. Na národné hospodárstvo sa môžeme pozerat' ako na systém, ktorý je zložený z určitých subsystémov a prvkov, z určitých javov a procesov. Skladbu, vnútorné usporiadanie a členenie množiny týchto zložiek (odvetvia, sektory, sféry, oblasti, veličiny, ekonomické subjekty, faktory ekonomického rastu a pod.), vo vzájomných väzbách a vzťahoch, ktoré determinujú ich charakter, chápeme ako štruktúru ekonomiky.

VINCÚR, P. (2001) definuje národné hospodárstvo ako historicky vzniknutú sústavu hospodárskych subjektov a sústavu ekonomických vzťahov medzi nimi, ktoré sú navzájom pospájané do relatívne stabilného, samostatného a kvalitatívneho celku na území určitého štátu. Ďalej uvádza, že z hľadiska dnešného vývoja je potrebné vyzdvihnúť, že v trhovom hospodárstve do národného hospodárstva zaraďujeme súhrn všetkých druhov spoločensko-ekonomických činností ľudí v systéme spoločenskej deľby práce.

FIFEKOVÁ, E. (2007) charakterizuje štruktúru ekonomiky ako relatívne stály súhrn prvkov určitého sociálno - ekonomického celku v danom časovom období a v danom priestore, ktorý sa utvára v procese alokácie a realokácie zdrojov. Predstavuje vnútornú kompozíciu ekonomiky, vzájomné vzťahy podstatných prvkov, ktoré sa menia v závislosti od času. Štruktúra ekonomiky v čase podlieha zmenám. Hospodársky rast je spätý s ustavičnými zmenami hospodárskych štruktúr, pri ktorých dochádza k novému rozdeleniu výrobných faktorov medzi oblasti, sektory, odvetvia, k zmenám v štruktúre výroby, v technickej a technologickej úrovni výrobkov a výroby, v zamestnanosti, v kvalifikácii pracovníkov, v priestorovom rozmiestnení výroby a v neposlednom rade v umiestnení výrobkov na trh.

VALACH, E. (1999) uvádza, že pri skúmaní štruktúry hospodárstva, jej vývoja a faktorov, ktoré tento vývoj ovplyvňujú, je východiskovým objektom ekonomický systém, v rámci ktorého ľudia realizujú svoje ekonomické činnosti, zamerané na uspokojovanie svojich potrieb. Ďalej uvádza, že pre ekonomický systém je charakteristické, že rastom

zložitosti jej štruktúry sa zväčšuje aj rozsah rozmanitosti ekonomiky a zložitosť vzťahov medzi jej prvkami.

VALACH, E. (2002) ďalej píše, že veľa rôznych analýz a rozborov, ktorých cieľom je objasňovanie problematiky spojenej s otázkami štruktúry hospodárstva, vychádza prednostne z informácií, ktoré poskytuje ekonomická klasifikácia. Sú to v mnohých smeroch nenahraditeľné informácie, ktoré sú potrebné na členenie hospodárstva. Umožňujú členenie hospodárstva podľa týchto hľadísk:

- rovnorodosti produkovaných statkov, čo umožňuje získať informácie o odvetvovej štruktúre hospodárstva. Prejavom tohto hľadiska môže byť odvetvová alebo odborová štruktúra hospodárstva;
- obsahu národohospodárskych činností, čo umožňuje sektorové členenie štruktúry hospodárstva. Prejavom tohto hľadiska môže byť primárny, sekundárny, terciárny, respektíve kvartérny sektor hospodárstva;
- rozdelenia výrobných faktorov. Prejavom môže byť vecná štruktúra hospodárstva;
- výrobkovej štruktúry produkcie, ktorá sa vyznačuje produkciou statkov;
- priestorových vzťahov, čo charakterizuje územnú štruktúru hospodárstva, atď.

MELIŠEK, F. (2005) uvádza, že sektorová klasifikácia nemá zjednotené kritériá. V dôsledku toho sa na vymedzenie sektorov používajú rôzne kritériá medzi ktoré zaraďuje:

- spôsob presadzovania technického pokroku,
- vzťahy medzi výrobnými faktormi vo výrobnom procese,
- technologická a ekonomická viazanosť na prírodné podmienky,
- úroveň produktivity práce,
- rozdielny vývoj zamestnanosti,
- investičná náročnosť,
- zmeny v štruktúre dopytu a vzťah rôznych činností k uspokojovaniu konečných potrieb (verejných i osobných).

Sektor vzniká spojením hospodárskych odvetví na základe podobných znakov. Zaradenie do určitého sektora sa realizuje predovšetkým podľa kritéria ukazovateľa produktivity práce, presnejšie podľa objektívnych podmienok rastu produktivity práce jednotlivých odvetví a súčasne podľa miery vplyvu týchto odvetví na produktivitu práce národného hospodárstva. Odvetvie predstavuje súhrn výrobných a nevýrobných subjektov, ktoré vytvárajú rovnaké alebo podobné výrobky a služby, vykonávajú rovnaký alebo

príbuzný druh činnosti z hľadiska použitých vstupov, používaných technologických postupov a výstupov. Odvetvia môžeme členiť na pododvetvia.

VALACH, E. (1997) píše, že pre posudzovanie vývoja štruktúry hospodárstva má veľký význam členenie na sektory, do ktorých sú zaradené:

- do primárneho sektora odvetvia, ktoré sú bezprostredne spojené so získavaním a bezprostredným spracovaním prírodných zdrojov. Zaraďujú sa sem poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov, ťažba surovín a nerastov,
- do sekundárneho sektora patria odvetvia zamerané na spracovanie produktov primárnych odvetví, t. j. spracovateľský priemysel a stavebníctvo,
- do terciárneho sektora sa zaraďujú odvetvia poskytujúce služby.

MELIŠEK, F. (2008) definuje štruktúru ako relatívne stály súhrn komponentov, subsystémov a elementov určitého sociálno – ekonomického systému alebo jeho časti v danom časovom období a v konkrétnom priestore. Štruktúra národného hospodárstva ovplyvňuje vývoj ekonomiky, jej vyspelosť, stabilitu, ekonomický rast, či úpadok a má vplyv aj na vývoj spoločenských, sociálnych a ostatných štruktúr. Na vývoj modernej štruktúry ekonomiky majú vplyv najmä nasledujúce skutočnosti:

- Vecná štruktúra každého hospodárstva sa tvorí najmä v mikrosfére. Nositeľmi štruktúrálnych zmien sú ekonomické subjekty, ktoré vykonávajú ekonomické činnosti na uspokojovanie rozmanitých potrieb.
- Ekonomické subjekty vykonávajú svoje ekonomické činnosti v konkrétnom prostredí, ktoré sa reálne vytvára v danom priestore a vyvíja v čase. Vonkajšie prostredie môže mať na rozhodovanie ekonomických subjektov ekonomický, politický, sociálny alebo iný vplyv.
- Sprievodným znakom žiaduceho vývoja štruktúry hospodárstva je ekonomický rast na základe racionálnosti a efektívnosti, ktorý umožňuje dosahovať vyššiu životnú úroveň jednotlivcom, ale aj spoločnosti. Želateľný vývoj štruktúry hospodárstva sa považuje za taký vývoj, ktorý podporuje ekonomický rast v krajine a prosperitu ekonomických subjektov v rámci nej v súčasných zmenených podmienkach efektívnym spôsobom.

Teória troch hlavných sektorov je vo svojich hlavných rysoch veľmi stará. Ich história siaha až k merkantilistom a fyziokratom. Vo svetovej ekonomickej literatúre sa otázkami relácií troch sektorov zaoberali najmä A. Smith, A. G. B. Fischer, C. Clark a J. Fourastié.

Moderná interpretácia vychádza predovšetkým z rozlišovania, ktorú uskutočnil **SMITH, A. (1984)**, a to medzi produktívnou prácou, ktorá vyúsťuje v produkcii alebo v transformácii výrobkov a neproduktívnou prácou, čiže službami.

Modernú terminológiu troch veľkých sektorov vytvoril americký ekonóm **FISCHER, A. G. B. (1984)**. Podľa neho primárny sektor tvoria všetky práce v poľnohospodárstve a lesníctve, sekundárny sektor spracovateľské odvetvia priemyslu a terciárny sektor všetky činnosti venované poskytovaniu služieb.

CLARK, C. (1984) zahrňuje do primárnej činnosti poľnohospodárstvo vrátane dobytčárstva, lesnú ťažbu a lov. Sekundárnym sektorom je priemysel, ktorý predstavuje trvalú premenu surovín na spracované výrobky, vrátane ťažby surovín. Terciárny sektor služieb vymedzuje ako ostatnú činnosť, ktorých výsledkom nie je materiálny statok, ale úžitkový efekt. Patria sem aj remeslá, opravárstvo a celé stavebníctvo.

FOURASTUIÉ, J. (1984) nerozdeľuje činnosti na tri sektory podľa funkcie ich predmetu, ale podľa miery rastu ich produktivity. Pre primárny sektor je charakteristický stredný technický pokrok (poľnohospodárstvo), pre sekundárny sektor veľmi intenzívny technický pokrok (energetika, doprava, suroviny, dielne, stavebníctvo a verejné stavby) a pre terciárny sektor slabý technický pokrok (obchod, verejné a súkromné služby, bankovníctvo, poisťovníctvo a ubytovanie).

Rozličné činnosti zahrňované do terciárneho sektoru viedla niektorých ekonómov k návrhu na vytvorenie a uznanie kvartérneho sektora. Podľa **BELLA, D. (1984)** sú kvartérne služby také, ktoré slúžia terciárnemu sektoru, ako napríklad služby bánk a poisťovní.

KAHN, H. (1984) charakterizuje ako kvartérny sektor také služby, ktoré majú uspokojovať bezprostredne potreby človeka, ako je vzdelanie, zdravotníctvo, rekreácia alebo zábava, a tým charakterizuje novú etapu vývoja ako spoločnosť služieb.

Francúzsky ekonóm **COUTHEOUX (2002)** stotožňuje terciárny sektor so službami. Rozdeľuje terciárny sektor do štyroch skupín služieb:

- služby verejnej povahy (verejná správa a podobné činnosti, národná obrana),
- služby ekonomického riadenia (služby pre podniky),
- služby priestorovo – ekonomickej povahy (doprava a obchod),
- služby osobného určenia (služby poskytované jednotlivcom a domácnostiam).

Existujú aj názory, podľa ktorých služby, ktoré neslúžia súkromným hospodárskym procesom a individuálnym potrebám obyvateľstva, napr. verejné služby (ako finančná správa, verejná správa, súdnictvo, národná obrana, polícia, sociálna správa a pod.), treba zaradiť do samostatného sektora a vytvoriť nový – kvartérny sektor. Určití autori navrhujú do tohto sektora zaradiť aj kultúru, obchod, dopravu a komunikácie. Služby kvartérneho sektora umožňujú svojou podstatou uľahčovanie a zefektívňovanie spoločenskej deľby práce.

Existuje aj návrh, vytvoriť piaty sektor národného hospodárstva, do ktorého by sa mali zaradiť služby zdravotníckej starostlivosti, vzdelávania, rekreačné služby a pod. Tieto služby menia a zdokonaľujú ich príjemcu.

Podľa **MICHALOVEJ, M. (2001)** globalizácia služieb spôsobuje, že sa národné hospodárstvo stáva funkčne prepojeným, vysoko integrovaným komplexom, ale súčasne sa zvyšujú prvky rizika a neurčitosti.

ROLNÝ, I. - LACINA, L. (2008) píše, že služby sa v poslednom čase stávajú novým dynamicky sa rozvíjajúcim činiteľom globalizácie svetovej ekonomiky. Nerastie len ich podiel na celkovom medzinárodnom obchode, ale sa stávajú čoraz dôležitejším zdrojom tvorby hrubého domáceho produktu v národných ekonomikách. Predovšetkým v hospodársky rozvinutých ekonomikách sa ich podiel na hrubom domácom produkte blíži až 70 % a má výrazný podiel i na celkovej zamestnanosti.

V klasifikácii používanej v rámci **Európskej únie (tzv. NACE)** je v súčasnej dobe terciárny sektor ďalej členený na:

G Obchod, oprava automobilov a spotrebných výrobkov domácností,

- H Ubytovanie a stravovanie,
- I Doprava a komunikácia,
- J Finančné služby,
- K Prenájom nehnuteľností, leasing a iné služby pre podnikateľov,
- M Vzdelanie,
- N Zdravotníctvo a sociálne služby,
- O Odpadové hospodárstvo, turistika, kultúra, šport,
- P Domáce služby,
- Q Diplomatické služby a služby medzinárodných organizácií.

Podľa klasifikácie **OSN – ISIC (2001)** (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities) sa ekonomické aktivity členia do 10 odvetví a 3 sektorov. Primárny sektor tvorí poľnohospodárstvo vrátane lesníctva, lovu a ťažby. Sekundárny sektor zahŕňa spracovateľský priemysel, výrobu elektriny, plynu, vody a stavebníctvo. Terciárny sektor zahŕňa obchod, dopravu a spoje, finančné služby, komunálne, sociálne služby a vládne výdavky.

U niektorých autorov klasifikácia ekonomických aktivít v národnom hospodárstve zahŕňa aj nový kvarciárny sektor, tzv. informačný, ktorý zdôrazňuje dôležitosť a význam informatizácie národnej ekonomiky.

MIKELKA E. (2001) charakterizuje vývojové tendencie sektorovej štruktúry nasledovne:

- Klesá podiel primárneho sektora (najmä na celkovej zamestnanosti). Jeho vývoj je výrazne ovplyvňovaný vybavenosťou jednotlivých krajín prírodnými podmienkami.
- Klesá podiel sekundárneho sektora, čo sa výraznejšie prejavuje v štruktúre zamestnanosti.
- Rastie podiel terciárneho sektora hlavne v štruktúre zamestnanosti.

Tento makroštruktúrálny vývoj je najmä dôsledkom zmien v štruktúre konečnej spotreby obyvateľstva, ktorá sa mení s rastom dosiahnutého stupňa ekonomickej úrovne smerom k produkcii s vyšším stupňom spracovania (od primárneho k sekundárnemu sektoru) a od hmotných tovarov k produkcii služieb a informácií.

ŠIKULA, M. (2002) píše, že spracovateľský priemysel je v podstate jediným odvetvím národného hospodárstva, ktoré je schopné prostredníctvom expanzie na medzinárodné trhy dôležitým spôsobom prispieť k intenzívnejšiemu využívaniu domácich výrobných faktorov, najmä pracovnej sily, k rozšíreniu celkového - najprv vonkajšieho a následne i domáceho dopytu. Jeho postavenie v štruktúre národného hospodárstva, technologická úroveň a schopnosť presadiť sa efektívne na zahraničných trhoch, v rozhodujúcej miere determinuje celkové tempo zvyšovania hospodárskej úrovne a rastu zamestnanosti.

CHRASTINOVÁ, Z. - IZAKOVIČOVÁ, B. (2006) uvádzajú, že na ekonomický vývoj poľnohospodárstva v budúcnosti a jeho postavenie v národnom hospodárstve bude vplývať vývoj národnej ekonomiky. Očakávajú, že po roku 2007 a ku koncu výhľadového obdobia (2013) sa bude podiel poľnohospodárstva na HDP v národnom hospodárstve mierne znižovať a neskôr stabilizovať. Priemerné tempo rastu pridanej hodnoty v poľnohospodárstve bude pomalšie ako v národnom hospodárstve. Vyššia intenzita rastu hrubej pridanej hodnoty v národnom hospodárstve sa následne prejaví na poklese podielu poľnohospodárstva na vytvorenej národohospodárskej hrubej pridanej hodnote.

Podľa **MIKELKA, E. (2001)** celkový vývoj ekonomického komplexu je možno rozdeliť do 4 úrovní prípadne stupňov, podľa ekonomickej úrovne vyjadrenej ukazovateľom hrubého domáceho produktu na 1 obyvateľa.

1. stupeň (do 4 000 USD HDP/1 obyvateľa). Na tomto stupni existujú predovšetkým činnosti, ktoré zaradujeme do primárneho a terciárneho sektora. Vzniká však spracovateľský priemysel a s ním aj sekundárny sektor. Terciárny sektor tu pozostáva najmä z malovýrobných služieb.

2. stupeň (pri ekonomickej úrovni 4000 – 7000 USD HDP/1 obyvateľa). V rozpätí tohto stupňa predovšetkým narastá podiel sekundárneho sektora, najprv prevažne na úkor terciárneho sektora, neskôr na úkor oboch sektorov. Zmenšuje sa podiel primárneho sektora, zatiaľ čo podiel terciárneho sektora zostáva približne rovnaký. K zmenám dochádza vo vnútri terciárneho sektora, kde sa objavuje subsektor nevýrobných činností, vrátane vedy.

3. stupeň (pri ekonomickej úrovni 7000 – 10 000 USD HDP/1 obyvateľa). Na tomto stupni sa začína zmenšovať podiel sekundárneho sektora v prospech podielu terciárneho sektora. Dochádza k ďalšiemu zmenšovaniu podielu primárneho sektora, avšak rýchlejším tempom.

Začína sa zväčšovať podiel terciárneho sektora, pričom dochádza k prevratným zmenám vo vnútri tohto sektora, v ktorom prudko narastá podiel vedy. Rastie význam rozvoja infraštruktúry, predovšetkým výrobnéj a sociálnej.

4. stupeň (pri ekonomickej úrovni nad 10 000 USD HDP/1 obyvateľa).

GABRIELOVÁ, H. (2002) píše, že charakteristickou črtou zmien v sektorovej štruktúre ekonomiky vyspelých krajín je postupné znižovanie podielu primárneho i sekundárneho sektora na zamestnanosti a na hrubom domácom produkte. V tranzitívnych ekonomikách zmeny v sektorovej štruktúre ich ekonomík začali intenzívnejšie prebiehať počas ekonomickej transformácie.

Podľa **KNESCHAUREKA, F. (1998)** sa tendencie dlhodobého vývoja hospodárskych sektorov orientačne charakterizovali nasledovne:

V počiatku industrializácie krajín pracovalo 80 % obyvateľstva v poľnohospodárstve, 10 % v spracovateľských výrobných odvetviach, t. j. v priemysle a stavebníctve a 10 % v sektore služieb.

V priebehu industrializácie nastal nárast podielu osôb zamestnaných v sekundárnom sektore na úkor primárneho sektora, až dosiahol svoju „zrelosť“ (približne 50 % všetkého zamestnaného obyvateľstva). V tejto etape nastalo aj zvýšenie podielu terciárneho sektora.

V ďalšom štádiu vývoja začal klesať podiel sekundárneho sektora a expandovať terciárny sektor, čím sa zvýšil jeho podiel v hospodárstve.

Sektor služieb by mal vo svojej „konečnej fáze“ zamestnávať 80 % všetkých pracovníkov, kým prvý a druhý sektor by zamestnával po 10 % zárobkovo činného obyvateľstva.

1.2 Hrubý domáci produkt, reálny HDP a nominálny HDP. Ekonomický rozvoj a ekonomický rast.

Podľa **BARÁNKA, M a HABÁNEKA, J. (2002)** najsyntetickejšie charakterizuje ekonomiku a procesy v spoločnosti viazané na výsledky ekonomiky hrubý domáci produkt. Medzi makroekonomickými veličinami má kľúčovú pozíciu z toho dôvodu, že ich priamo alebo sprostredkované ovplyvňuje. Je výsledkom činnosti výrobných faktorov – pôdy, práce, kapitálu a technického pokroku, nachádzajúcich sa na území daného štátu bez ohľadu na to, kto je ich vlastníkom. Používa sa k meraniu výkonnosti ekonomiky. Rast

HDP sa chápe ako rast blahobytu obyvateľstva daného štátu. Pri hodnotení blahobytu spoločnosti je nevyhnutné brať do úvahy nielen jeho ekonomické zabezpečenie ale aj:

- kvalitu života,
- možnosť prístupu k vzdelaniu a kvalite vzdelania,
- možnosť seberealizácie,
- zladenie života ľudí s prírodou.

PARKING, M. (2003) píše, že HDP je trhovú hodnotu všetkých finálnych tovarov a služieb produkovaných v danej krajine za určité obdobie. Táto definícia sa skladá zo štyroch častí:

- trhovú hodnotu – meria celkovú produkciu,
- finálne tovary a služby,
- produkcia danej krajiny
- za určité časové obdobie.

Finálne tovary a služby charakterizuje ako položky, ktoré sú určené na konečnú spotrebu v stanovenom časovom období.

ÁRENDÁŠ, M. (2005) uvádza, že makroekonomickú výkonnosť ekonomiky je možné vyjadriť a merať niekoľkými spôsobmi a pomocou niekoľkých makroekonomických agregátnych veličín. Základná makroekonomická veličina, ktorá sa používa na meranie výkonnosti ekonomiky je ukazovateľ hrubý domáci produkt. Hrubý domáci produkt - HDP je možné z vecného hľadiska vymedziť ako súhrn finálnych produktov (spotrebných a investičných) a služieb vyrobených a poskytnutých za určité časové obdobie (obyčajne za rok) na území danej krajiny. Domáci produkt definujeme ako množstvo finálnej produkcie (výstup), ktorá bola vytvorená za určité časové obdobie výrobnými faktormi na území daného štátu, bez ohľadu na to, kto ich vlastní. Zohľadňuje sa tu územný princíp.

BERNANKE, F. (2009) považuje za najviac používané kritérium pre hodnotenie ekonomického výstupu hrubý domáci produkt. HDP je trhovú hodnotu, ktorá vyjadruje ekonomický produkt v danej perióde, ktorou môže byť štvrťrok alebo rok. Predstavuje finálne produkty a služby vyprodukované v danej krajine za určité obdobie.

Reálny HDP meria hodnotu výstupu v danom období v stálych cenách základného roka. Z toho vyplýva, že reálny HDP meria reálny fyzický výstup produkcie. V prípade ak

vyjadrujeme hodnotu výstupu v danom období v trhových cenách tohto obdobia, t.j. v bežných trhových cenách používame pojem nominálny HDP.

O' SULTIVAN, A. a SHIFFRIN S. M. (2002) charakterizujú ekonomický rast ako trvalé zvyšovanie reálnej produkcie v určitej ekonomike v danej časovej perióde.

MELIŠEK, F. (2008) uvádza, že pod ekonomickým rozvojom sa spravidla rozumie transformácia demografických, ekonomických a sociálnych štruktúr, ktoré obvykle sprevádzajú ekonomický rast. Dôraz kladie na štruktúrne aspekty (industrializácia, urbanizácia, inštitucionalizácia) a kvalitatívne aspekty (napr. zmena mentality, správania sa a pod.) dlhodobého vývoja. Ekonomický rozvoj je viacstranným a širokosiahlym spoločensko – ekonomickým procesom, ktorý sa zameriava okrem rastu ekonomických ukazovateľov aj na ovplyvňovanie pozitívneho vývoja spoločensko-politických charakteristík, na vzdelanostný, kultúrny, zdravotný a sociálno - ekonomický rozvoj. Ekonomický rozvoj sa vždy realizuje v danom čase a v určitom subjekte, v určitej spoločnosti, štáte a regióne.

URBAN, J. (2006) považuje ekonomický rozvoj za dlhodobé zvyšovanie hospodárskeho bohatstva, či ekonomického blahobytu krajiny. Rozvoj ekonomiky charakterizujú popri ukazovateli HDP na jedného obyvateľa aj ďalšie ekonomické indikátory (napr. zdravotná úroveň obyvateľstva, úroveň vzdelania a pod.), ktoré zachytávajú širšie dosahy zvyšovania ekonomického blahobytu krajiny.

VARADZIN, F. (2004) uvádza, že základné súvislosti ekonomického rozvoja a ekonomického rastu, ale tiež rozdiely medzi ekonomickým rozvojom a ekonomickým rastom sa z hľadiska teórií ekonomického rozvoja a ekonomického rastu dajú definovať nasledovne:

- Vo vzťahu k produkcii ekonomický rast rieši kvantitatívne zmeny. V užšom poňatí sa ekonomický rast považuje za proces, ktorý súvisí s analýzou vytvoreného produktu a ďalšími makroekonomickými kategóriami. V tomto zmysle sa teórie rastu pokúšajú určiť vplyv jednotlivých faktorov a ich kombinácií na zväčšovanie agregátnych veličín. Ekonomický rozvoj v tejto súvislosti odpovedá na otázky účelnosti a funkčnosti z hľadiska výroby a použitia, tzn. Vnútornej kvality produktu.

- Pri zväčšovaní množstva výrobných faktorov vychádzajú teórie ekonomického rastu z úsudku, že množstvo pracovných síl je dané exogénne, ale ekonomický rozvoj skúma mimoekonomické vplyvy na pracovné sily (demografické sociologické, inštitucionálne a ďalšie procesy). Ekonomický rast poníma zmeny v množstve kapitálu ako funkciu výroby a ekonomický rozvoj v súvislosti s množstvom kapitálu uvažuje nad problémom charakteru spoločnosti, čiže nad historickým a sociálnymi súvislosťami a dôsledkami.
- V súvislosti kvalitatívnym zlepšovaním výrobných faktorov teórie ekonomického rastu skúmajú predovšetkým kvalitatívne dôsledky, resp. ich najracionálnejšie formy kombinácií vyplývajúcich z týchto zmien. Teórie ekonomického rozvoja sa zameriavajú na otázky pôvodu, príčin zlepšení, či a do akej miery sú závislosti na sociálnej organizácii spoločnosti, alebo či sú následkom zavedenia konkrétnej techniky.

1.3 Hospodárska kríza

LISÝ, P. a MUCHOVÁ E. (2009) píše, že v dôsledku globalizačných tendencií, t. j. zväčšovania celosvetovej interdependencie až spätosti ekonomických subjektov, krajín a integračných zoskupení sa prejavujú dôsledky americkej finančnej krízy na svetovú ekonomiku vrátane EÚ. V dôsledku globalizácie majú turbulencie na finančných trhoch ďalekosiahle následky na národné ekonomiky, pričom dôsledky hypotekárnej krízy v USA sa preniesli do celého sveta.

Podľa **MENBERE, W. T. (2009)** prebiehajúca kríza, ktorá sa spočiatku javila ako finančná, neskôr hospodárska, postupne sa jej priznáva hlboký sociálny charakter a objavujú sa už prístupy, ktoré ju chápu ako kvalitatívne nový krízový proces globálnej civilizačnej povahy. Predkrízové obdobie charakterizuje ako obdobie vysokého globálneho ekonomického rastu, nadhodnotenia cenných papierov, vzniku bubliny na trhoch s nehnuteľnosťami, nadpriemerných cien komodít, globálneho úverového boomu a veľkých inovácií na finančných trhoch.

KONÔPKA, J. (2009) uvádza, že kolískou finančnej a hospodárskej krízy sú Spojené štáty, odkiaľ sa rýchlo rozšírila po celom svete a výrazne spomalila tempo svetového ekonomického rastu. Za hlavné príčiny jej vzniku sa považuje dlhotrvajúca

nadmerná úverová a investičná expanzia spojená s masovou platobnou neschopnosťou, vysokým podielom špekulatívneho financovania, chybná makroekonomická, najmä menová politika, nadmerná liberalizácia kapitálových trhov, finančná panika, zlyhanie trhov a nedostatky vo fungovaní ratingových agentúr.

OKÁLI, I. (2009) predpokladá, že vývoj slovenského hospodárstva v rokoch 2009-2015 sa rozdelí na dve podobdobia. V prvom období, ktoré bude trvať do roku 2011 a možno aj 2012 sa bude slovenská ekonomika nachádzať v recesii, prípadne v jej postupnom prekonávaní a naberaní predrecesnej kondície. Do konca roka 2015 by už mala fungovať pri vyšších tempách hospodárskeho rastu. V rokoch 2010 až 2012 budú prevažovať politiky, ktoré budú zamerané na zmierňovanie poklesu a jeho prechod do fázy postupného oživenia. Po roku 2012 sa budú uplatňovať politiky orientované na opätovné dosiahnutie a udržanie vyššieho tempa hospodárskeho rastu.

Pri študovaní literatúry ma najviac zaujala Ekonomická encyklopédia, ktorá obsahuje názory ekonómov na sektorovú štruktúru národného hospodárstva, ako je Smith, Fischer, Clark, Fourastié, Kahn a Bell. V tejto publikácii je možné sledovať nejednotnosť názorov jednotlivých ekonómov, čo sa týka hlavne vymedzenia terciárneho sektora, čo viedlo týchto ekonómov k návrhu na vytvorení kvartérneho sektora.

Najväčší prínos, z hľadiska získaných vedomostí v oblasti sektorovej štruktúry národného hospodárstva, mi poskytli knihy autora Františka Melišeka, ktorý sa detailne vo svojich prácach zaoberá touto problematikou. Vo svojich publikáciách čitateľovi objasňuje základné otázky ekonomického rozvoja a ekonomického rastu, ako aj ich súvislosti a podmienenosti so štrukturálnym zmenami v ekonomike. Prístup autora a spôsob objasňovania danej problematiky mi umožnili veľmi zaujímavé štúdium. V dôsledku toho sú jeho publikácie základným východiskom mojej diplomovej práce.

2. CIEĽ PRÁCE

V dôsledku toho, že štruktúra národného hospodárstva sa vytvára dlhodobo a do značnej miery je predurčená uplynulým vývojom, za základný cieľ diplomovej práce sme si stanovili analýzu doterajšieho vývoja sektorovej štruktúry národného hospodárstva Slovenskej republiky. Naša analýza spočívala v hodnotení vývoja jednotlivých sektorov prostredníctvom použitia makroekonomických ukazovateľov. Zamerali sme sa na sledovanie vývoja prostredníctvom podielu jednotlivých sektorov na tvorbe hrubého domáceho produktu a podielu jednotlivých sektorov na zamestnanosti.

Okrem hlavného cieľa sme si zvolili dva parciálne ciele. Prvý parciálny cieľ sme orientovali na porovnanie vývoja sektorovej štruktúry HDP SR s krajinami Európskej únie a s krajinami ázijských drakov. Súčasťou práce je aj porovnanie zamestnanosti v poľnohospodárstve, priemysle a v službách s krajinami Európskej únie.

Na základe sledovania doterajšieho vývoja sektorovej štruktúry národného hospodárstva SR sme sa v druhom parciálnom celi zamerali na vypracovanie prognózy vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti národného hospodárstva Slovenskej republiky do roku 2011.

V rámci práci sme sledovali vplyv hospodárskej krízy na poľnohospodárstvo, priemysel a stavebníctvo.

3. METODIKA PRÁCE A MATERIÁL

Na spracovanie analýzy sektorovej štruktúry národného hospodárstva boli použité nasledovné metodiky:

1. Analýza vývoja reálneho a nominálneho HDP od roku 2000 do roku 2008.
2. Výpočet tempa rastu a koeficientu rastu reálneho HDP.
3. Analýza vývoja HDP bola realizovaná na základe základných a reťazových indexov rastu reálneho HDP.
4. Porovnanie miery rastu reálneho HDP Slovenska s vybranými krajinami.
5. Analýza podielu jednotlivých sektorov na tvorbe HDP bola hodnotená na základe makroekonomického ukazovateľa HDP:
 - východiskom je HDP vytvorený v SR v bežných cenách,
 - podiel jednotlivých sektorov na tvorbe HDP v %.
6. Porovnanie vývoja sektorovej štruktúry HDP SR s krajinami ázijských drakov bolo uskutočnené prostredníctvom makroekonomického ukazovateľa HDP.
7. Analýza podielu jednotlivých sektorov národného hospodárstva SR na zamestnanosti bola uskutočnená prostredníctvom:
 - percentuálneho podielu jednotlivých sektorov na zamestnanosti.
8. Prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti do roku 2011 bola vypracovaná na základe použitia časových radov.

Pri riešení danej problematiky bolo postupované podľa nasledovných metód:

- najčastejšie používanou metódou je analýza, ktorá je zameraná na skúmanie, vyhodnocovanie a interpretáciu rozličných javov a má významnú úlohu v procese poznania,

- uskutočnenie analýzy dokumentov a štatistických prameňov, v rámci ktorej bol uskutočnený výber dokumentov,
- komparácia - porovnanie vývoja údajov v jednotlivých obdobiach,
- dedukcia,
- syntéza - zovšeobecnenie výsledkov jednotlivých analýz pri interpretácii údajov.

Výpočet tempa rastu reálneho HDP:

Tempo rastu charakterizuje o koľko percent vzrástla alebo poklesla hodnota premennej Y v čase t oproti hodnote z predchádzajúceho obdobia.

$$g = \frac{Y_t - Y_{t-1}}{Y_{t-1}} * 100 \quad (1)$$

kde, g – tempo rastu

Y_t - bežné obdobie

Y_{t-1} je predchádzajúce obdobie.

Výpočet koeficientu rastu:

Koeficient rastu vyjadruje na koľko % vzrástla hodnota premennej Y v čase t oproti hodnote z predchádzajúceho obdobia.

$$r = \frac{Y_t}{Y_{t-1}} * 100 \quad (2)$$

kde, r- koeficient rastu

Y_t - bežné obdobie

Y_{t-1} je predchádzajúce obdobie.

Výpočet bázičných a reťazových indexov:

Indexy sú pomerné čísla, ktoré slúžia na časové, priestorové alebo vecné porovnávanie dvoch alebo celého radu štatistických veličín, pričom základom (bázou) porovnávaní môže, ale nemusí byť niektorá z porovnávaných veličín. Index je teda

porovnávacie pomerné číslo, ktoré udáva koľko násobkom veličiny prislúchajúcej k základnej situácii, je veličina, prislúchajúca k inej, porovnáwanej situácii.

Pri skúmaní vývoja určitej veličiny za dlhšie časové obdobie, môžeme tento vývoj charakterizovať výpočtom radu za sebou idúcich indexov. Indexy sa zostavujú voči východiskovému obdobiu dvojakým spôsobom:

a, bázičné indexy sú indexy so stálym základom hodnôt východiskového obdobia. Konštruujú sa tak, že jedno obdobie sa zvolí ako základné a k nemu sa prirovnávajú všetky ostatné obdobia.

Rad bázičných indexov so základom x_1 má tvar:

$$\frac{x_2}{x_1}, \frac{x_3}{x_1}, \frac{x_4}{x_1} \dots \frac{x_t}{x_1} \quad (3)$$

kde, t – bežné obdobie.

b, reťazové indexy sú indexy s pohyblivým základom t. j. so základom hodnôt predchádzajúceho obdobia. Vznikajú porovnaním dvoch po sebe nasledujúcich hodnôt časového radu.

Rad reťazových indexov má tvar:

$$\frac{x_2}{x_1}, \frac{x_3}{x_2}, \frac{x_4}{x_3} \dots \frac{x_t}{x_{t-1}} \quad (4)$$

kde, t – bežné obdobie

$t-1$ – predchádzajúce obdobie.

Časové rady

Na prognózovanie vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti sme použili časové rady. Uskutočnili sme grafickú analýzu, ktorú sme aplikovali prostredníctvom spojnicových grafov. Na základe regresných modelov trendu sme hľadali správny model vývoja. Zamerali sme sa na sledovanie modelu priamky a paraboly. V rámci nich sme upriamili pozornosť na analýzu funkcií: priamky, polynomickej funkcie druhého a tretieho stupňa.

V rámci analýzy boli použité nasledovné funkcie:

○ funkcia priamky $\hat{Y}_t = b_0 + b_1t$ (5)

○ polynomická funkcia 2. stupňa $\hat{Y}_t = b_0 + b_1t + b_2t^2$ (6)

○ polynomická funkcia 3. stupňa $\hat{Y}_t = b_0 + b_1t + b_2t^2 + b_3t^3$ (7)

Kvalitu odhadnutého modelu sme hodnotili na základe týchto ukazovateľov:

- Priemerná absolútna odchýlka rezíduí:

$$MAE = \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n |\hat{\varepsilon}_t| \quad (8)$$

- Priemerná absolútna percentuálna odchýlka rezíduí:

$$MAPE = \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n \frac{|\hat{\varepsilon}_t|}{Y_t} * 100 \quad (9)$$

- Priemerná percentuálna odchýlka rezíduí:

$$MPE = \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n \frac{\hat{\varepsilon}_t}{Y_t} * 100 \quad (10)$$

- Štandardná odchýlka rezíduí:

$$RMSE = \sqrt{MSE} \quad (11)$$

kde, $\hat{\varepsilon}_t = Y_t - \hat{Y}_t$

Y_t - skutočné hodnoty

\hat{Y}_t - odhadnuté hodnoty na základe trendu

t – časová premenná

$\hat{\varepsilon}_t$ - rezíduá

Na základe týchto mier sme posudzovali kvalitu odhadu. Čím sú hodnoty týchto mier nižšie, tým lepší odhad trendu sme získali. Pri hodnotení sme zohľadňovali aj koeficient

determinácie, ktorý nám vysvetľuje na koľko % je vysvetlená variabilita sledovaného javu použitým modelom. Za najvhodnejší sa považuje ten model, kde je koeficient determinácie najvyšší.

Materiál

Základným východiskom pri písaní našej práce bolo osvojenie si teoretických poznatkov týkajúcich sa sektorovej štruktúry národného hospodárstva. Štúdium bolo zamerané na teoretické aspekty týkajúce sa vymedzení pojmov, ako napríklad: národné hospodárstvo, sektorová a odvetvová štruktúra, podnety a motivácie k štruktúrnej politike, faktory vplývajúce na vývoj štruktúry hospodárstva, vplyv vývoja štruktúry na ekonomický rozvoj krajiny a mnoho ďalších. Veľmi dôležitou súčasťou bolo zameranie sa na štúdium časových radov.

Po osvojení si týchto poznatkov, rozhodujúcou podmienkou pri spracovaní práce bol zber podkladových údajov. Najcennejšími zdrojmi našej práce boli údaje, získané zo štatistických ročeniek Štatistického úradu Slovenskej republiky. Základom pre čerpanie informácií a dát boli odvetvové klasifikácie ekonomických činností. Medzi ďalšie cenné zdroje patrili internetové zdroje: internetová databáza SR – Slovstat a internetová databáza Európskej Únie – Eurostat.

1. Analýza vývoja reálneho a nominálneho HDP bola uskutočnená za časové obdobie od roku 2000 do 2008.
2. Výpočet tempa rastu a koeficientu rastu reálneho HDP bol realizovaný od roku 2000 do roku 2008.
3. Prepočet rastu reálneho HDP prostredníctvom základných a reťazových indexov bol zameraný na roky od 2000 do 2008.
4. Podiel jednotlivých sektorov na tvorbe HDP bol sledovaný od roku 1992 do roku 2008. V období spracovania diplomovej práce neboli k dispozícii údaje za rok 2009.
5. Porovnanie sektorovej štruktúry HDP SR s krajinami ázijských drakov bolo uskutočnené na základe dostupných údajov v päťročných časových intervaloch od roku 1970-1995 a za roky 1997 a 2008.

6. Vývoj sektorovej zamestnanosti bol analyzovaný na základe dostupných údajov v období od roku 1867 do roku 2008.

V dôsledku lepšej názornosti a prehľadnosti prezentovaných javov sme sa rozhodli použiť grafické zobrazenie dosiahnutých výsledkov. Za najvhodnejšie sme považovali použitie spojnicových a stĺpcových grafov. Takéto znázornenie nám umožnilo zamerať sa na lepšie vzájomné porovnávanie, vyhodnocovanie a interpretáciu.

4. VLASTNÁ PRÁCA

4.1 Vývoj a prognóza hrubého domáceho produktu

4.1.1 Vývoj hrubého domáceho produktu

Základným ukazovateľom ekonomickej aktivity je hrubý domáci produkt. Jeho veľkosť a zmena v čase poskytuje základné informácie o ekonomickej úrovni a výkonnosti ekonomiky príslušnej krajiny. Celkový hrubý domáci produkt predstavuje ekonomickú silu danej krajiny.

Metódy výpočtu HDP:

1. Výrobná metóda

Národohospodárske štatistiky sa zameriavajú na vykazovanie tvorby HDP v troch skupinách odvetví – v primárnom, sekundárnom a terciárnom sektore. Na základe tejto metódy HDP tvoria všetky finálne výrobky a služby, vyprodukované a poskytnuté na území danej krajiny za jeden rok. Pomocou tejto metódy sa HDP vyjadruje v trhových cenách ako hodnota tovarov a služieb použitých na konečnú spotrebu. Spôsob výpočtu spočíva v spočítaní pridaných hodnôt jednotlivých výrobkov a služieb, bez medziproduktov, čím dostaneme celkovú hodnotu pridanú spracovaním v trhových cenách.

2. Dôchodková - príjmová metóda

Použitie dôchodkovej metódy výpočtu HDP znamená, že výkon ekonomiky sa meria pomocou príjmov domácností. Výpočet HDP predstavuje súčet dôchodkov jednotlivých ekonomických subjektov, ktoré získavajú za služby výrobných faktorov v ich vlastníctve, zväčšených o amortizáciu a nepriame dane. Medzi jednotlivé položky týchto dôchodkov patria mzdy, čisté úroky, zisky a renta.

3. Výdajová – spotrebná metóda

V dôsledku toho, že HDP je definovaný ako trhovú hodnotu finálnej produkcie, je pri tejto metóde určujúce, kto nakupuje finálne výrobky a služby na konečnú spotrebu. Meranie HDP prostredníctvom výdavkov spojených s jeho realizáciou možno napísať v podobe rovnice:

$$\text{HDP} = \text{C} + \text{I} + \text{G} \pm \text{NX}$$

C – výdavky domácností na osobnú spotrebu tovarov a služieb

I – hrubá tvorba kapitálu – súkromné domáce investície

G – výdavky štátu na nákup tovarov a služieb

NX – saldo vývozu a dovozu výrobkov a služieb, pričom $\text{NX} = \text{X} \pm \text{M}$

X – hodnota vývozov

M – hodnota dovozov

Tabuľka 1: Vývoj hrubého domáceho produktu (v Sk, EUR, EUR konverzný kurz, na obyvateľa)

Rok	HDP v b.c. (mil. Sk)	HDP v s.c.p.r. (mil. Sk)	HDP v s.c.v.r. .o. (mld. EUR.)	HDP v b.c. (mld. EUR k.k.)	HDP v s.c.p.r. (mld. EUR k.k.)	HDP na oby- vateľa v b.c. (tis. Sk)	HDP na oby- vateľa v s.c.p.r. (tis. Sk)
2 000	938 755	858 010	31,15	31,16	28,48	173,8	158,9
2 001	1 019 351	970 685	32,23	33,84	32,22	189,5	180,4
2 002	1 109 170	1 067 791	33,72	36,82	35,44	206,2	198,5
2 003	1 223 328	1 161 686	35,33	40,61	38,56	227,4	216
2 004	1 362 042	1 286 399	37,11	45,21	42,7	253,1	239
2 005	1 485 671	1 451 202	39,58	49,32	48,17	275,8	269,4
2 006	1 659 398	1 611 892	42,95	55,08	53,51	307,8	299
2 007	1 852 781	1 832 360	47,49	61,5	60,82	343,3	339,5
2 008	2 028 415	1 971 196	50,42	67,33	65,43	375,2	364,6

b.c. – bežné ceny

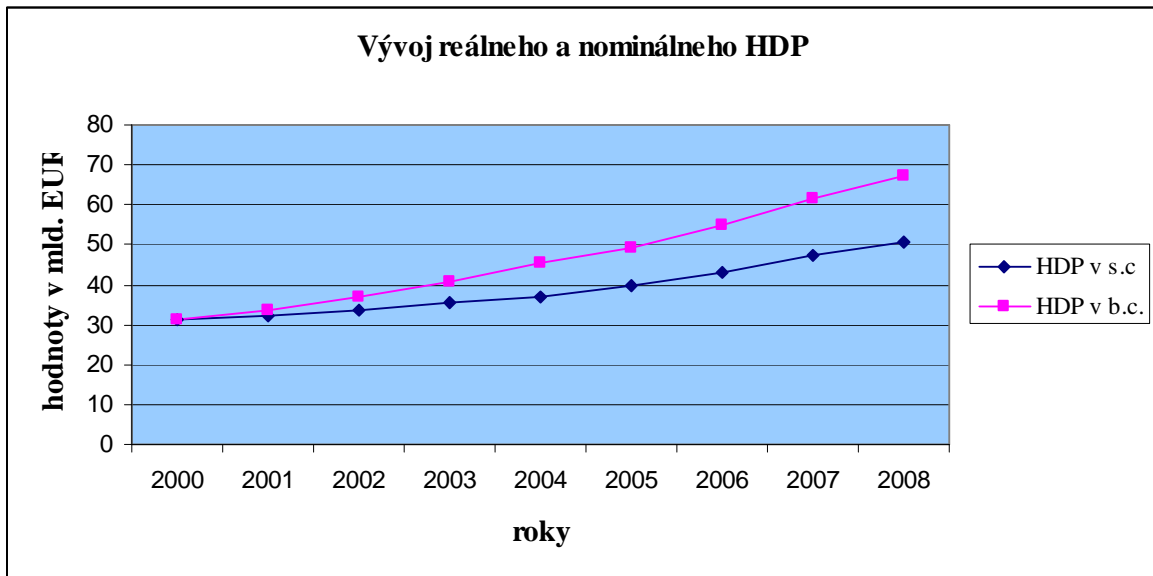
s.c.p.r. – stále ceny predchádzajúceho roka

s.c.v.r.o. – stále ceny vypočítané reťazením objemov k referenčnému roku 2000

Kurz Sk/EUR (k. k. - konverzný kurz) – 30,126

Zdroj: Štatistický úrad SR, databáza SLOVSTAT

Graf 1: Vývoj reálneho a nominálneho HDP

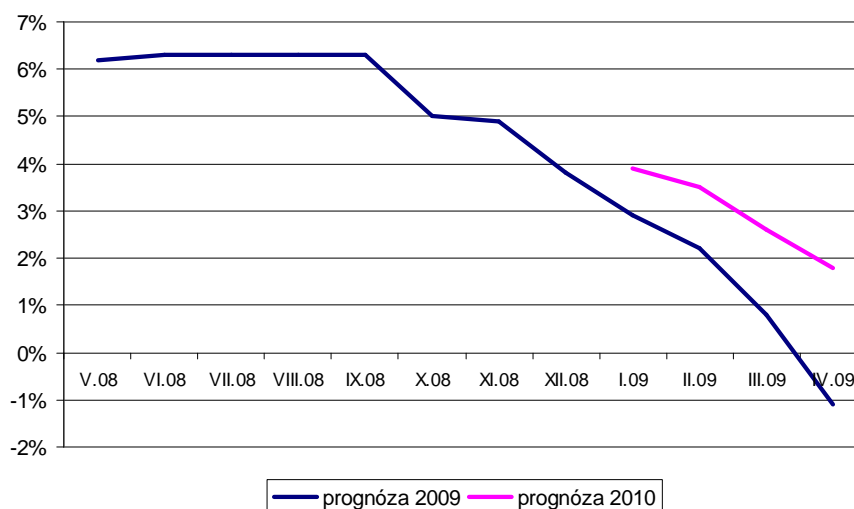
Zdroj: vlastné grafické spracovanie údajov

V analyzovanom období rokov 2000 až 2008 sa na Slovensku prejavil postupný rast ekonomiky, meraný veličinou HDP v bežných, ako aj v stálych cenách (predchádzajúceho roka), ale s rôznym medziročným rastom. Najvyššia dynamika rastu nominálneho HDP bola zaznamenaná v roku 2006 v hodnote 11,69 %, najnižšia v roku 2001 s hodnotou 8,58 %. Reálna hodnota HDP zaznamenala najväčší prírastok v roku 2007 a to 13,67 %, pričom najnižší 7,57 % bol v roku 2008.

4.1.2 Prognóza hrubého domáceho produktu

Budúci vývoj ekonomiky SR bude v značnej miere poznačený súčasným vývojom globálnej hospodárskej krízy. Ekonomiku Slovenska bude v ďalšom období ovplyvňovať niekoľko základných faktorov, ktoré sa dajú rozdeliť do dvoch skupín – vonkajšie a vnútorné. Medzi vonkajšie faktory zaradíme tie, ktoré sa nedajú výrazne ovplyvniť domácou hospodárskou politikou a domácou hospodárskou činnosťou. Takýmto najvýznamnejším faktorom je pretrvávanie globálnej ekonomickej krízy. Faktory vnútorného ekonomického prostredia sú výrazne ovplyvňované a ovplyvniteľné hospodárskou politikou. Zaradíme sem napríklad daňový systém, stav bankového sektora či priame nástroje vlády na boj proti dopadom krízy.

Graf 2: Historický vývoj prognózy HDP Slovenska v jednotlivých mesiacoch tvorby prognózy

Zdroj: Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky SR v rokoch 2009-2013, Vladimír Kvetan
- Marek Radvanský

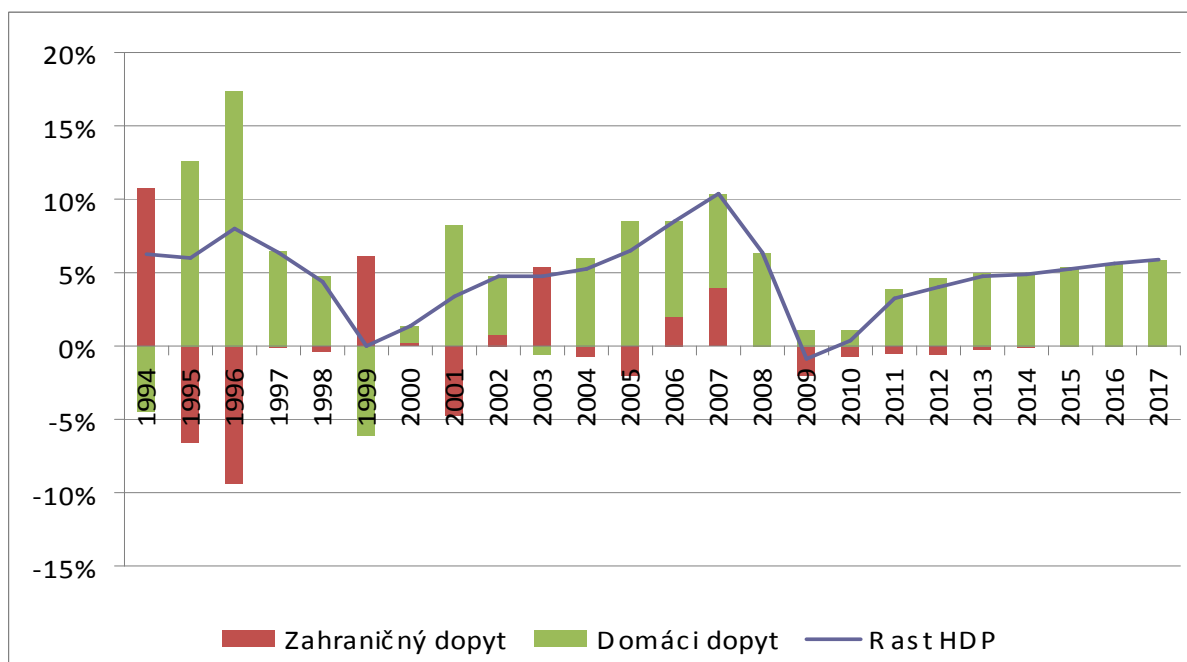
Vplyvom výrazne zložitého vývoja globálnej ekonomiky a jeho podstatného vplyvu na ekonomiku Slovenska sa očakáva podstatné spomalenie rastu ekonomiky. Na základe prognózy z grafu 2, ekonomika v roku 2009 dosiahne negatívny rast na úrovni $-0,9\%$. V nasledujúcom roku 2010 sa predpokladá pretrvávajúce globálnych ekonomických problémov, s miernym oživením v druhej polovici roka, na ktoré naša ekonomika zareaguje miernym rastom $0,4\%$. Obdobie po roku 2010 bude poznačené postupným znovu oživením ekonomických procesov. Zároveň sa očakáva, že svetová ekonomika sa bude z recesie spamätávať postupne. V dôsledku odlivu výrobných kapacít je vývoj po roku 2010 otáznym, a preto sa prognóza na toto obdobie môže charakterizovať ako opatrná, s výhľadom rastu HDP v intervale $3-6\%$ ročne.

Tabuľka 2: Prognóza tempa rastu HDP v stálych cenách

Prognóza tempa rastu					
2010	2011	2012	2013	2014	2015
0.4	3.3	4	4.8	4.9	5.3

Zdroj: Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky SR v rokoch 2009-2013, Vladimír Kvetan
- Marek Radvanský

Graf 3: Rast HDP a príspevky domáceho a zahraničného dopytu k jeho rastu

Zdroj: Zdroj: Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky SR v rokoch 2009-2013, Vladimír Kvetan - Marek Radvanský

4.1.3 Analýza tempa rastu a koeficientu rastu HDP

Pod pojmom ekonomický rast sa rozumie proces, v ktorom ekonomika zvyšuje svoje schopnosti produkovať tovary a služby merané ako výstup. Ide o zvýšenie celkového výstupu ekonomiky za určité obdobie, pričom za výstup sa považuje všetko to, čo je výsledkom výrobného procesu. Tento prírastok sa prejavuje v základných makroekonomických veličinách v čase, pričom z hľadiska krátkodobého ide o prírastok reálneho HDP a z dlhodobého hľadiska ide o rast potenciálneho produktu.

Medzi najčastejšie používané veličiny na vyjadrenie ekonomického rastu zaradujeme tempo rastu reálneho HDP a koeficient rastu.

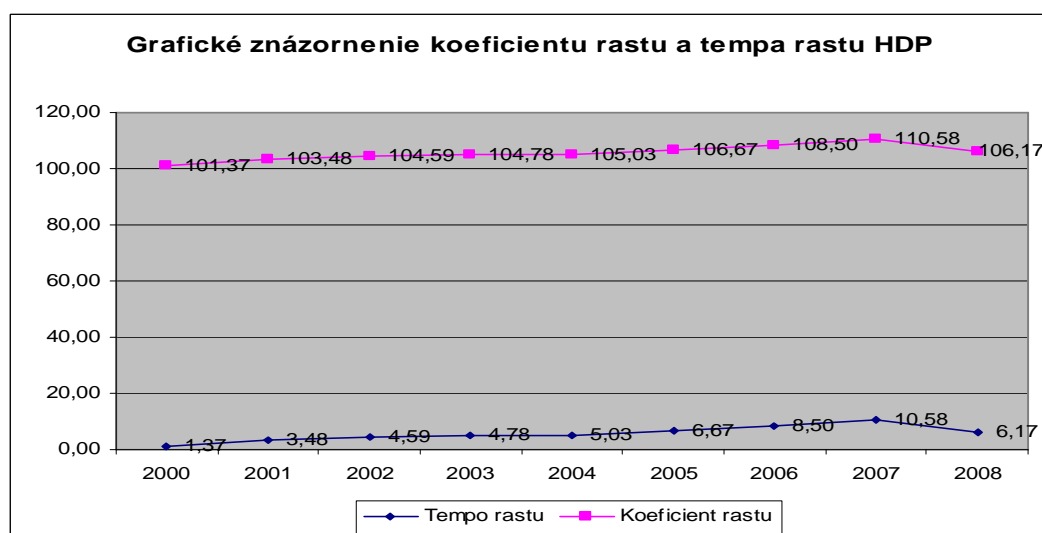
Pri výpočtoch som použila na vyjadrenie tempa rastu a koeficientu rastu HDP reálne rozmery veličín t. j. reálny produkt. Je to v dôsledku toho, aby sa vylúčili skreslenia, vyvolané pohybmi cenových hladín.

Tabuľka 3: Tempo rastu a koeficient rastu HDP v %

Rok	Absolútny prírastok	Tempo rastu	Koeficient rastu
2000	421,1	1,37	101,37
2001	1085,5	3,48	103,48
2002	1479,6	4,59	104,59
2003	1611,3	4,78	104,78
2004	1777,2	5,03	105,03
2005	2473,2	6,67	106,67
2006	3365,5	8,50	108,50
2007	4543,2	10,58	110,58
2008	2930,2	6,17	106,17

Zdroj: vlastné prepočty na základe databázy Slovstatu

Graf 4: Grafické znázornenie koeficientu a tempa rastu HDP

Zdroj: Vlastné grafické znázornenie koeficientu rastu a tempa rastu HDP

Z tabuľky 3 možno dedukovať, že vo všetkých rokoch sledovaného obdobia, reálny HDP rástol. Tempo rastu slovenskej ekonomiky sa od roku 2000 do roku 2007 neustále zvyšovalo. Najvyšší hospodársky rast bol v roku 2007 a to 10,58 %. Najnižší ekonomický rast bol zaznamenaný v roku 2000, ktorý predstavoval 1,37 %. V roku 2008 tempo rastu dosiahlo úroveň 6,17 %, kde je zaznamenaný pokles oproti roku 2007. Tento pokles bol poznačený vývojom globálnej hospodárskej krízy, prudkým poklesom svetového dopytu, ktorý sa odrazil v poklese produkcie väčšiny podnikov, ktoré boli vo výraznej miere orientované na export. Na základe údajov Eurostatu odhadnutá hodnota miery rastu na rok 2009 predstavuje 5,8 % a prognózované hodnoty na rok 2010 a 2011 predstavujú – 1,9 % a 2,6 %. Ďalší vývoj slovenskej ekonomiky bude ovplyvňovaný vývojom globálnej

hospodárskej krízy. Našu ekonomiku bude v značnej miere ovplyvňovať vývoj ekonomickej situácie v Nemecku v dôsledku toho, že najväčší export SR smeruje práve do tejto krajiny. Z analyzovaných údajov koeficientu rastu HDP je zrejmé, že najvyšší ročný nárast bol v roku 2007 a to na 110,58 %, čo predstavuje nárast o 4543,2 mil. €. Naopak najnižší koeficient rastu sme dosiahli v roku 2000 oproti roku 1999 a to na 101,37 %, čo je zvýšenie o 421,1mil €.

4.1.4 Analýza vývoja HDP na základe základných a reťazových indexov rastu reálneho HDP

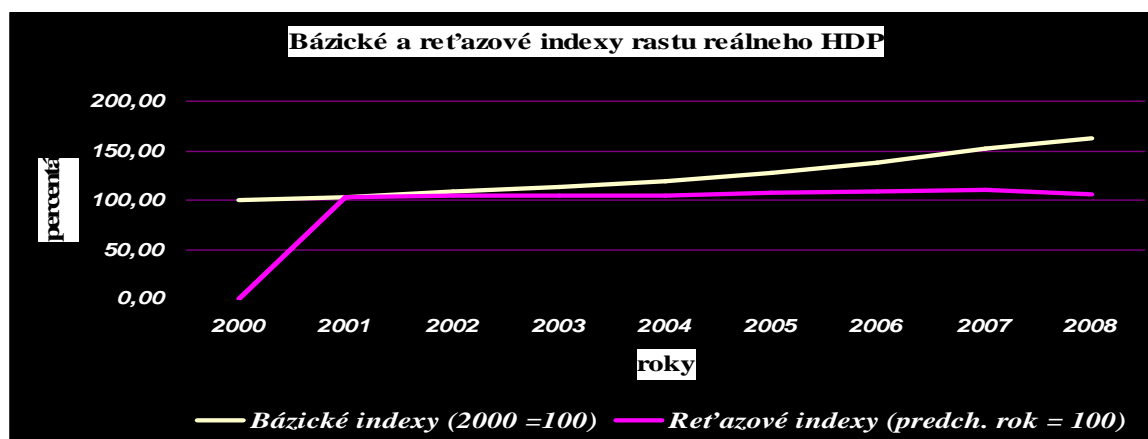
Základnou metódou hodnotenia rôznych ekonomických a iných javov je porovnanie. Z hľadiska porovnávania je veľmi dôležité aby porovnávané veličiny vyhovovali požiadavkám porovnateľnosti. To znamená, že musia byť rovnako vymedzené zo všetkých hľadísk, okrem toho aspektu, z ktorého ich porovnáваме.

Tabuľka 4: Analýza vývoja reálneho HDP prostredníctvom základných a reťazových indexov rastu reálneho HDP v %

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bázické indexy (2000 =100)	100	103,48	108,23	113,41	119,11	127,05	137,85	152,44	161,84
Reťazové indexy (predch. rok = 100)	X	103,48	104,59	104,78	105,03	106,67	108,50	110,58	106,17

Zdroj: vlastné prepočty na základe databázy Slovstatu

Graf 5: Grafické znázornenie základných a reťazových indexov rastu reálneho HDP

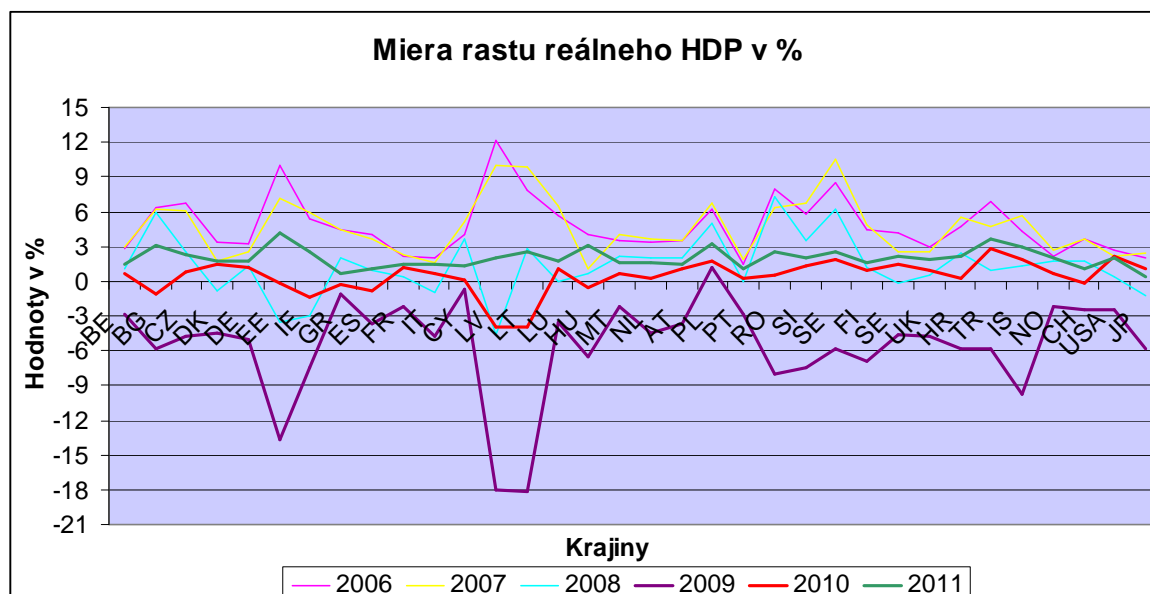
Zdroj: vlastné grafické spracovanie údajov

Údaje z tabuľky 4 a z grafu 5 naznačujú, že základný index rastu reálneho HDP v roku 2008 v porovnaní s rokom 2000 dosiahol úroveň 161,84 %. Z analýzy reťazových indexov je zrejmé, že najvyšší nárast reálneho HDP bol v roku 2007 oproti roku 2006 a to na 110,58 %. Naopak najnižší nárast reálneho HDP bol v roku 2001 oproti roku 2000.

4.2 Porovnanie miery rastu reálneho HDP Slovenska s vybranými krajinami

Vývoj miery rastu reálneho HDP sa v analyzovanom období v jednotlivých krajinách EÚ vyvíjal odlišne. Nasledovnú skutočnosť je možné sledovať v prílohe č. 1 a v grafe č. 6.

Graf 6 (k prílohe č. 1): Miera rastu reálneho HDP v %

Zdroj: vlastné zobrazenie na základe údajov Eurostatu

Poznámka: BE - Belgicko, BG - Bulharsko, CZ - Česká Republika, DK - Dánsko, DE - Nemecko, EE - Estónsko, IE - Írsko, GR - Grécko, ES - Španielsko, FR - Francúzsko, IT - Taliansko, CY – Cyprus, LV – Lotyšsko, LT - Litva, LU - Luxemburg, HU- Maďarsko, MT - Malta, NL – Holandsko, AT – Rakúsko, PL – Poľsko, PT - Portugalsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko, FI – Fínsko, SE – Švédsko, UK – Veľká Británia, HR – Chorvátsko, TR – Turecko, IS – Island, NO – Nórsko, CH – Švajčiarsko, US – Spojené štáty americké, JP- Japonsko

V analyzovaných krajinách sa o najvyššie tempo rastu v roku 2000 zaslúžili hlavne Estónsko s 10,0 %, Írsko s 9,4 % a Luxembursko s 8,4 %. V roku 2007 svoje rekordné hodnoty vykázalo aj v súvislosti s rozsiahlymi exportnými kapacitami v priemysle Slovensko 10,6 %, Poľsko a Slovinsko 6,8 %, zatiaľ čo v Estónsku 7,2 %, Lotyšsku 10 % a Rumunsku 6,3 % sa rast mierne spomalil, no stále zostal na relatívne vysokých

úrovních. V roku 2007 slabý ekonomický rast zaznamenalo Maďarsko 1 %, Dánsko 1,7 % a Taliansko 1,6 %. Vplyvom nepriaznivého vývoja v externom prostredí a znižovania domáceho dopytu, dochádza v roku 2008 vo viacerých členských krajinách EÚ k spomaľovaniu ekonomického rastu. Stále ešte vysoké tempo rastu v roku 2008 vykázali Bulharsko, Rumunsko a Slovensko. Slovensko so 6,2 % si udržalo svoju vedúcu pozíciu, a to vďaka silnému domácemu dopytu, ale aj vysokému exportu podporovanému priamymi zahraničnými investíciami. K najvýraznejšiemu spomaleniu rastu v roku 2008 došlo v Lotyšsku -4,6 % a v Estónsku -3,6 %, a to aj v dôsledku zhoršenia situácie na trhu s nehnuteľnosťami v poslednom období a vplyvom narastajúcej, už tzv. cválajúcej inflácie. Prognóza na rok 2009 predpovedá pokles reálneho HDP v dôsledku globálnej hospodárskej krízy vo všetkých krajinách do mínusových hodnôt okrem Poľska. Najväčší pokles v analyzovaných krajinách je zaznamenaný v Litve -18,1 %, po nej nasleduje Lotyšsko -18,0 % a Estónsko -13,0 %. Medzi krajiny s najnižším poklesom reálneho HDP patria Grécko - 1,1 %, Malta -2,2 % a Nórsko - 2,2 %. Jediná krajina, v ktorej sa predpokladá rast reálneho HDP na 1,2 % je Poľsko. Prognóza na rok 2010 predpokladá vo väčšine krajín oživenie ekonomiky, mierny pokles resp. nárast reálneho HDP. Najvyšší rast reálneho HDP sa odhaduje v Turecku 2,8 %, Islande 1,9 %, na Slovensku 1,9 % a v Poľsku 1,8 %. Prognóza predpokladá v roku 2011 rast reálneho HDP vo všetkých krajinách, pričom najvyšší rast sa predpokladá v Estónsku 4,2 %, Turecku 3,6 % a v Rakúsku 3,2 %. Na Slovensku sa predpokladá tempo rastu 2,6 %. Najnižší rast HDP sa predpokladá v Grécku a to 0,7 %.

4.3 Analýza podielu jednotlivých sektorov národného hospodárstva SR na hrubom domácom produkte

Vývoj štruktúry hospodárstva sa neustále mení. Oproti doterajšiemu vývoju možno v súčasnosti pozorovať zmeny v charaktere tohto vývoja, v ktorom dochádza skôr ku kvalitatívnym zmenám na úkor kvantitatívnych. Táto skutočnosť sa prejavuje hlavne v rýchlejšom rozvoji produkcie odvetví, produkujúcich najmodernejšie statky vyrábaných na moderných technológiách.

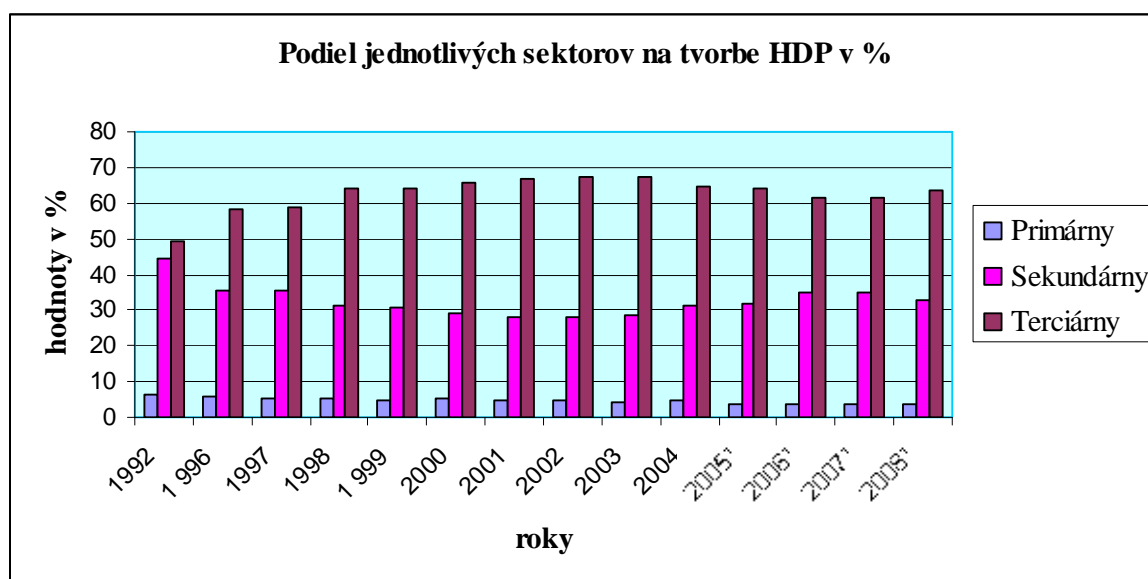
Tabuľka 5: Podiel jednotlivých sektorov na hrubom domácom produkte v %

(vypočítané z bežných cien)

Sektor/rok	1992	1 996	1997	1998	1 999	2000	2001	2002
Primárny	6,16	5,73	5,52	5,04	4,99	5,06	4,80	4,69
Sekundárny	44,74	35,73	35,42	31,06	30,72	29,21	28,31	27,96
Terciárny	49,1	58,54	59,06	63,90	64,29	65,73	66,89	67,35

Sektor/rok	2003	2004	2005 ¹	2006 ¹	2007 ¹	2008 ¹
Primárny	4,14	4,55	3,77	3,59	3,67	3,66
Sekundárny	28,71	31,03	31,87	34,76	34,85	32,84
Terciárny	67,15	64,42	64,36	61,65	61,48	63,5

Zdroj: vlastné prepočty na základe štatistických ročeniek SR vydané ŠÚ SR.

¹Zdroj: vlastné prepočty na základe databázy Slovstatu**Graf 7: Podiel jednotlivých sektorov na tvorbe HDP v %**

Zdroj: vlastné grafické zobrazenie údajov

Charakteristickou črtou vývoja sektorovej štruktúry národného hospodárstva na tvorbe HDP, je klesajúci podiel primárneho sektora a narastajúca váha terciárneho sektora. Z tabuľky 5 vyplýva, že v sektorovej štruktúre HDP SR podiel primárneho sektora klesol. Výnimku predstavovali roky 2000, 2004 a 2007, v ktorých tento podiel oproti predchádzajúcim rokom narástol. Podiel sekundárneho sektora od roku 1992 do roku 2002 poklesol. Pokles v roku 2008 oproti roku 1992 predstavoval 11,9 %. V roku 2003 a 2004 nastal mierny nárast podielu sekundárneho sektora. Podiel terciárneho sektora od roku

1992 do roku 2002 rástol, pričom od roku 2003 tento podiel mierne poklesol. V konečnom dôsledku v roku 2008 oproti roku 1992 narástol podiel tohto sektora o 14,4 %. Na tento pozitívny rozvoj však nemal vplyv len rast služieb, ale aj pokles priemyselnej výroby a poľnohospodárstva. Pozitívnym javom v ekonomike nie je len zvyšovanie podielu služieb na tvorbe HDP v globále, ale rozhodujúce je, aké služby v ekonomike dominujú. Vo vyspelých ekonomikách sa v rámci terciárneho sektora vyčleňujú novovznikajúce štruktúry v informačných a komunikačných službách, v digitálnej ekonomike, v internetovom obchodovaní atď. Z tohto dôvodu vo vyspelých ekonomikách zastávajú dominantnú pozíciu v službách informačné a komunikačné služby, financie, nehnuteľnosti, veda a výskum. Slovenská ekonomika vznik týchto štruktúr nezachytila. Charakter týchto služieb je na Slovensku menej rozvinutý a ich podiel na zamestnanosti v porovnaní s vyspelými ekonomikami je približne polovičný. Ďalšou problémovou oblasťou slovenskej ekonomiky je ponuka nových poznatkov, ich distribúcia v ekonomike prostredníctvom spolupráce a využitím informačno-komunikačných technológií, ako aj ich osvojenie vo firmách a inštitúciách. Problémom v oblasti inovácií je nízka výkonnosť podnikov v oblasti výskumu a vývoja, s ním spojený problém nízkej zamestnanosti v odvetviach high-tech služieb. Presuny medzi jednotlivými sektormi sú ovplyvňované tak vysokými technológiami, ako zmenou záujmov, potrieb a preferencií spotrebiteľov.

Veľmi dôležitým poslaním v súčasnosti je zameranie sa na vedecko-technický pokrok. Technológie, vzdelanie, vedecko – technické informácie sa popri klasických výrobných faktoroch stávajú významnými faktormi komparatívnych výhod ekonomiky. Mení sa prístup k tradičným výrobným faktorom ako sú práca, pôda a kapitál. Najcennejším výrobným faktorom sa stávajú inovácie – ľudská tvorivosť. V dôsledku toho dochádza k prudkému rozvoju odvetví založených na vede, výskume a kvalifikovanej práci. Veľmi dôležitú úlohu zohrávajú informačné a komunikačné technológie a rýchlosť ich zvládnutia rozhoduje o postavení ekonomiky v globálnej konkurencii. Všetky tieto skutočnosti vedú k neustálemu zvyšovaniu podielu služieb na HDP, ako aj na celkovej zamestnanosti.

Z hľadiska SR je podstatné zamerať sa na rozvoj výrob s vysokým stupňom pridanej hodnoty, ako aj zabezpečiť nástup vysokých technológií. Nevyhnutné je zaistiť rozvoj terciárneho sektora neustálym zlepšovaním kvality poskytovaných služieb. Zamerať sa na

ustavičné zabezpečenie rozvoja informačných technológií. V dôsledku toho, že zameranie podnikov na vedu a výskum kladie vysoké nároky na rozsah výdavkov, bolo by potrebné zvýšiť štátne financovanie v tejto oblasti. Tento proces výskumu a vývoja je nezvratný. Je nevyhnutné sa na neho zamerať v dôsledku toho, že sa stávajú dôležitými faktormi ekonomického rozvoja. Do popredia sa dostávajú ekonomiky, ktoré sú schopné čo najrýchlejšie využívať nové poznatky a skúsenosti. Informácie sa stávajú najväčším zdrojom úspechu a ten, kto má prístup k najnovším poznatkom a vie ich vhodne využiť, je zvyčajne najúspešnejší. Inovácie, inovačnosť a schopnosť na základe vzdelania a informácií tvorivo a podnikavo uplatňovať nové poznatky, sa stávajú základným činiteľom štruktúrnych zmien.

Je veľmi potrebné vytvoriť priaznivé podmienky pre štruktúrne prispôsobovanie sa podnikateľských subjektov. Úlohou štátu v tomto smere, je utváranie relatívne stabilného a neinflačného makroekonomického prostredia, stimulovanie vedecko - technického pokroku.

4.3.1 Analýza sektorovej štruktúry HDP v krajinách EÚ

Tabuľka 6: Percentuálny podiel poľnohospodárstva, priemyslu a služieb na tvorbe HDP v jednotlivých krajinách EÚ

krajina/sektor	Rok 2008			Rok 2009 ³		
	Poľnohospodárstvo	Priemysel	Služby	Poľnohospodárstvo	Priemysel	Služby
Belgicko	0,8	23,2	76,1	0,8	24,5	74,7
Rakúsko	1,9	30,7	67,4	1,7	32,3	65,8
Bulharsko	7,3	30,5	62,2	7,5	27,6	64,9
Cyprus	2,1	19,6	78,3	2,1	19	78,9
Česká republika	2,3	37,6	60,1	2,8	35	62,3
Dánsko	1,3	26,1	72,6	1,2	25,7	73,1
Estónsko	2,6	29	68,4	3	24,4	72,6
Fínsko	2,8	32,4	64,9	3,4	30,9	65,8
Francúzsko	2	20,4	77,6	2,1	19	78,9
Nemecko	0,9	30,1	69,1	0,9	27,1	72
Grécko	3,7	20,6	75,7	3,4	20,8	75,8
Maďarsko	2,9	36,9	60,2	3,4	34,3	62,4
Írsko ¹	5	46	49	X	X	X
Taliansko	2	27	71	2,1	25	72,9
Litva	4,5	32,2	63,3	5,3	33,2	61,5
Luxembursko ²	0,4	13,6	86	X	X	X
Holandsko	1,7	25,5	72,9	1,9	24,4	73,7
Poľsko	4,5	31,2	64,3	4,6	28,1	67,3

Portugalsko	2,8	25	72,2	2,9	24,4	72,8
Slovensko	3,7	37,2	59	X	X	X
Slovinsko	2,2	33,4	64,3	2,3	30,5	67,2
Rumunsko	8,1	36	55,9	12,4	35	52,6
Španielsko	3,4	29	67,6	3,4	26,9	69,6
Švédsko	1,6	28	70,5	1,6	26,6	71,8
Spojené kráľovstvo	1,3	24,2	74,5	1,2	23,8	75
Lotyšsko	3,1	22,7	74,2	3,6	24	72,4
Malta ²	1,4	18	80,6	X	X	X

Zdroj: www.cia.gov/index.html

¹ údaje za rok 2002, ² údaje za rok 2007, ³ údaje za rok 2009 predstavujú odhad

Informácie v tabuľke 6 poskytujú obraz o percentuálnom podiele poľnohospodárstva, priemyslu a služieb na tvorbe HDP v jednotlivých krajinách EÚ. Údaje predstavujú podiel jednotlivých sektorov na tvorbe HDP.

Rok 2008

Z analyzovaných krajín v roku 2008 najnižší podiel poľnohospodárstva na tvorbe HDP je zaznamenaný v Luxembursku 0,4 %, v Belgicku 0,8 % a v Nemecku 0,9 %. Poľnohospodárstvo na Slovensku predstavuje 3,7 %. Z tabuľky možno vypočítať, že najnižší podiel priemyslu na tvorbe HDP dosiahlo Luxembursko 13,6 %, Malta 18 % a Cyprus 19,6 %. Naopak najvyšší podiel je zaznamenaný v Českej Republike 37,6 % a na Slovensku 37,2 %. Z uvedených údajov vyplýva, že najvyšší podiel služieb na tvorbe HDP dosahuje Luxembursko 86 %, Malta 80,6 %, Cyprus 78,3 % a Francúzsko 77,6 %. Najnižší podiel služieb na tvorbe HDP sa zaznamenalo v Rumunsku 55,9 % a na Slovensku 59 %. Na základe tabuľky, Slovensko, Maďarsko a Česká republika sa zaraďujú medzi krajiny s najnižším podielom služieb na tvorbe HDP. Údaje dokumentujú, že Slovensko zaostáva za ekonomikami krajín EÚ, kde v niektorých krajinách podiel služieb na HDP dosahuje 75 až 80 %.

Rok 2009

Na základe údajov o odhade podielu poľnohospodárstva, priemyslu a služieb na tvorbe HDP konštatujem, že najväčší nárast podielu poľnohospodárstva na tvorbe HDP sa odhaduje v Rumunsku a to o 4,3 % a najväčší pokles je zaznamenaný v Grécku a to o 0,3

%. Najvyšší prírastok priemyslu sa odhaduje v Rakúsku a to o 1,6 % a naopak najväčší pokles sa predpokladá v Estónsku o 4,6 %. Z hľadiska služieb najvyšší nárast sa prognózuje v Estónsku o 4,2 % a najvyšší úbytok v Rumunsku o 3,3 %. Medzi krajiny, kde sa predvída najvyšší nárast služieb na tvorbe HDP sa zaraďuje Estónsko a to o 4,2 % a najvyšší úbytok sa eviduje v Rumunsku a to o 3,3 %. Rumunsko a Bulharsko sa zaraďujú medzi krajiny s najvyšším podielom služieb na tvorbe HDP. Najnižší podiel poľnohospodárstva je zaznamenaný v krajinách: Nemecko, Spojené kráľovstvo, Dánsko a Belgicko.

4.3.2 Porovnanie sektorovej štruktúry HDP SR s krajinami ázijských drakov

Medzi krajiny ázijských drakov sa zaraďujú Singapur, Kórejská republika, Tchaj-wan a Hongkong. Tieto krajiny patria k novoidustrializovaným krajinám. Zaujímavým faktorom ich vývoja je, že preskočili obdobie priemyselného rozvoja a ocitli sa na prahu informačnej éry. Tieto rozvojové krajiny, sa prvýkrát v ekonomickej histórii ľudstva v rekordne krátkom čase zaradili medzi stredne priemyselne vyspelé krajiny. Svojou životaschopnosťou v konkurenčnom boji začali dokonca ohrozovať aj postavenie tradičných vodcov. Singapur disponuje s najvyspelejšou a najzložitejšou telekomunikačnou infraštruktúrou. Hongkong je globálnym finančným centrom, ktorého význam je porovnateľný s New Yorkom alebo Londýnom. Kórejská republika sa zaraďuje do kategórie globálnych lídrov v oblasti finančníctva, výroby high-tech výrobkov a technológií.

Pri porovnávaní národohospodárskych štruktúr spoločenskej produkcie pomocou ukazovateľa HDP treba brať do úvahy, že môže byť do určitej miery ovplyvnená rozdielmi v systémoch.

Tabuľka 7: Sektorová štruktúra HDP (v %) vo vybraných krajinách

Krajina	Sektor	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1997	2008 ¹
Slovenská republika ³	I.	16,7	-	8,3	12	9,3	5,2	4,8	3,66
	II.	61,7	-	64,2	59,4	60,2	34,7	33,5	32,84
	III.	21,6	-	27,5	28,6	30,5	60,1	61,7	63,5
Kórejská republika ²	I.	31,3	25,6	15,6	13,8	8,4	6,8	5,73	3
	II.	26,6	32,3	36,3	40,9	45,7	42,9	42,5	39,5
	III.	42,1	42,1	48,1	45,3	45,9	50,3	51,7	57,6

Honkong	I.	21,1	4,8	3,5	3,1	0,4	0,17	0,1	0
	II.	37,1	34,4	29,8	27,5	25,9	16,1	14,2	7,4
	III.	41,8	66,8	69,2	69,4	73,7	83,7	85,7	92,7
Singapur	I.	2,8	2	1,4	1,1	0,4	0,1	0,1	0
	II.	29,5	29,4	32,6	34,2	36,5	27,4	24,5	27,8
	III.	67,8	68,8	66	64,7	63,1	72,5	75,2	72,2
Tchaj-wan	I.	14	-	-	6	-	-	-	1,7
	II.	41	-	-	50	-	-	-	25,1
	III.	45	-	-	44	-	-	-	73,2

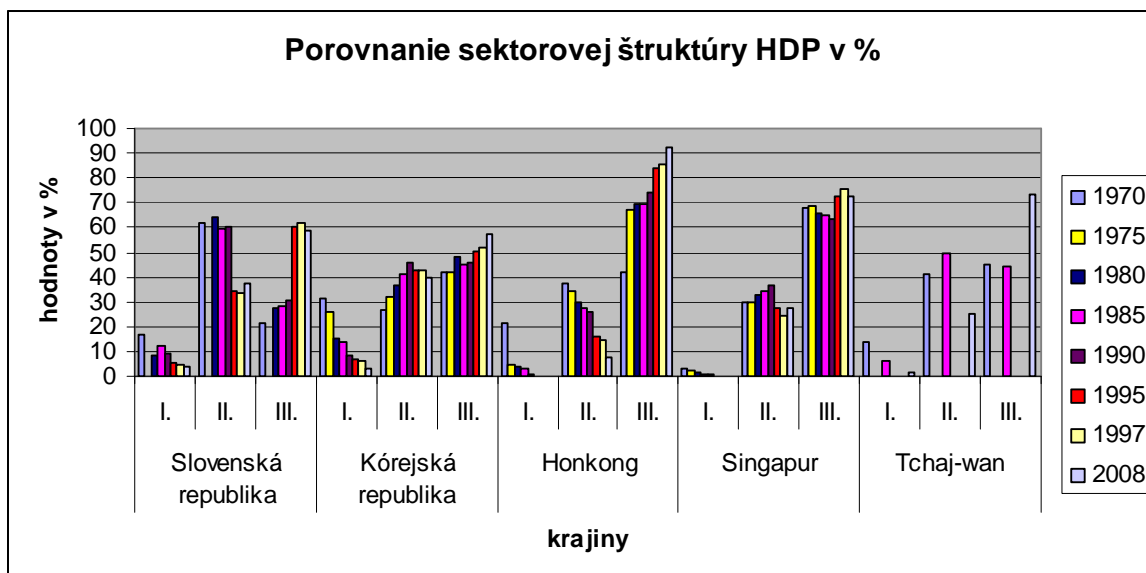
Zdroj: Model ekonomického rozvoja ázijských drakov, Hoa Nguyen Dinh

¹Zdroj: údaje za rok 2008 okrem SR: www.cia.gov/index.html

²Údaje za rok 2008 - Južná Kórea

³Údaje za rok 2008 vlastné prepočty na základe údajov databázy Slovstatu

Graf 8: Porovnanie sektorovej štruktúry HDP v %

Zdroj: vlastné grafické spracovanie údajov

Z tabuľky 7 možno pozorovať, že sektorová štruktúra HDP SR vykazuje pokračujúcu tendenciu poklesu primárneho sektora. Pokles tohto sektora v roku 2008 oproti roku 1970 predstavuje 13,4 %. Podiel sekundárneho sektora v roku 1980 oproti roku 1970 narástol. V ostatných rokoch je v tomto sektore charakteristický pokles tohto sektora. Tento pokles predstavuje v roku 2008 oproti roku 1970 28,86 %. Terciárny sektor vykazuje rast. Tento rast v roku 2008 oproti roku 1970 bol o 41,9 %.

V 80. rokoch, vysoký podiel sekundárneho sektora v Slovenskej republike bol vyvolaný hlavne dominantným postavením strojárneho komplexu, ale aj vysokým podielom iných tradičných odvetví na vytváraní HDP, akými sú napr. chemický priemysel a hutnícky priemysel.

V 90. rokoch došlo k priblíženiu sektorovej štruktúry slovenskej ekonomiky k štruktúre ekonomík vyspelých ázijských drakov. V tomto období dochádza k posilneniu terciárneho sektora a k poklesu primárneho a sekundárneho sektora.

Predpokladá sa, že v najvyspelejších krajinách vzrastie podiel terciárneho sektora nad 80 %. V porovnávaných krajinách dosiahol túto hranicu len Hongkong a to v roku 1995 83,7 %, a v roku 1997 až 85,7 %. V roku 2008 naďalej dosahuje vysoký nárast terciárneho sektora, ktorý prekračuje hranicu 90 %. Veľmi zaujímavý je podiel sekundárneho sektora v Hongkongu, ktorý sa znížil na 7,4 %. V tejto krajine má dominantné postavenie terciárny sektor. Druhý najvyšší podiel terciárneho sektora z porovnávaných krajín dosiahol Singapur, s podielom 75,2 %. V roku 2008 bol najnižší podiel terciárneho sektora v Kórejskej republike, s hodnotou 57,6 % a za ňou nasledovala Slovenská republika s podielom 63,5 %. V Hongkongu a v Singapure dosiahol podiel primárneho sektora hodnotu 0 %, pričom v SR sa nachádza na úrovni 3,66 %. Z porovnaní SR s ázijskými krajinami vyplýva, že sektorová štruktúra HDP SR sa najviac približuje ku Kórejskej republike. Z hľadiska podielu HDP na tvorbe terciárneho sektora, SR viditeľne zaostáva za Hongkongom, Singapurom a Tchaj-wanom.

4.4 Analýza podielu jednotlivých sektorov národného hospodárstva SR na zamestnanosti

Okrem ukazovateľa HDP je dôležitým ukazovateľom vývoja sektorovej štruktúry národného hospodárstva aj podiel jednotlivých sektorov na zamestnanosti. Charakteristickým znakom zmien v sektorovej štruktúre ekonomiky hospodársky vyspelých krajín, je postupné znižovanie podielu primárneho a sekundárneho sektora tak na hrubom domácom produkte, ako aj na zamestnanosti.

Tabuľka 8: Vývoj počtu obyvateľov a sektorovej zamestnanosti na Slovensku v %

Rok	Počet obyvateľov	Sektorová zamestnanosť v %		
		I. sektor	II. sektor	III. sektor
1867	-	81	10	9
1869	2 482	-	-	-
1880	2 478	-	-	-
1900	2 783	-	-	-
1910	2 917	68	15	17
1921	2 994	-	-	-
1930	3 315	57	18	25
1940	3 553	-	-	-
1945	3 459	-	-	-
1950	3 463	42	27	31
1960	3 994	38	35	27
1970	4 528	26	40	34
1980	4 984	17	44	39
1989	-	14	44	42
1990	5 298	13	44	43
1995	5 364	-	-	-

Poznámka: Počet obyvateľov v rokoch 1867-1921 je vo fyzických stavoch k dátumu sčítania ľudu, v rokoch 1930-1995 v stredných stavoch

Prameň: Štruktúrna politika, Valach Eugen

Tabuľka 8 poukazuje na pozitívny vývoj štruktúry hospodárskych sektorov, ktorá nadobudla formálnu podobnosť vývoju v ekonomicky vyspelých krajinách. Na zmene podielu zamestnanosti v hospodárskych sektoroch mal pozitívny vplyv žiadaný rozvoj služieb, ktorý bol spojený so zabezpečením fungovania trhového hospodárstva, najmä vznikom finančných inštitúcií, súkromných podnikov poskytujúcich služby obyvateľstvu, vznikom slovenskej štátnosti a s tým súvisiace zvýšenie počtu zamestnancov v štátnej správe.

Tabuľka 9: Sektorová štruktúra ekonomiky SR vyjadrená podielom sektorov na zamestnanosti v %

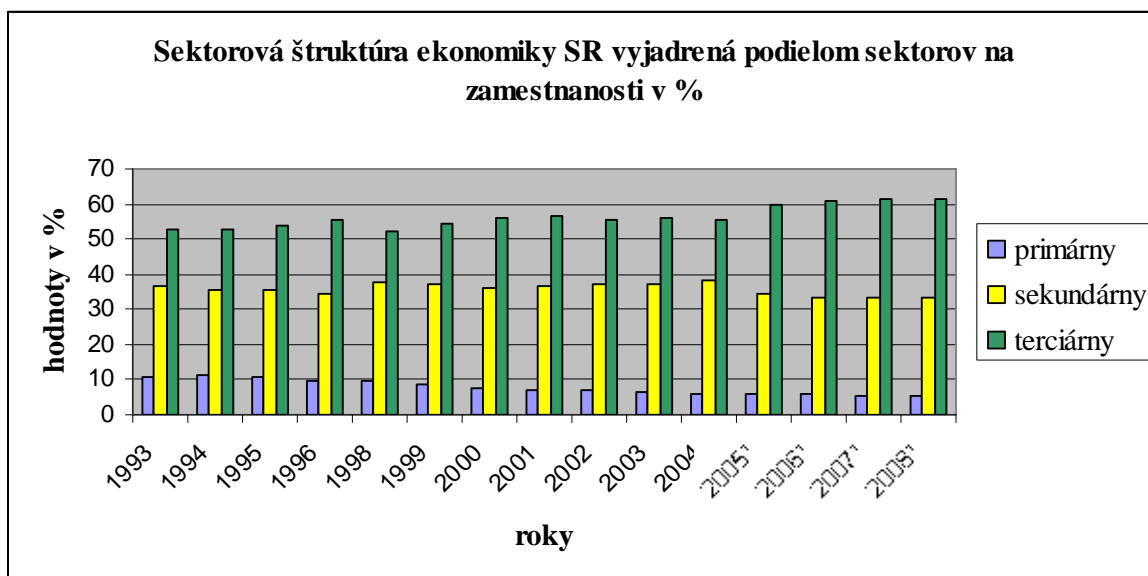
Sektor/rok	1993	1994	1995	1996	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ¹
primárny	10,6	11,4	10,6	9,8	9,9	8,8	7,8	7,2	7,2	6,7	5,8	6
sekundárny	36,6	35,7	35,3	34,7	37,8	37,1	36,1	36,5	37,4	37,4	38,3	34,3
terciárny	52,8	52,9	54,1	55,5	52,3	54,2	56,1	56,3	55,4	55,8	55,7	59,7
nezistené	-	-	-	-	-	-	0,01	0,02	0,01	0,08	0,18	-

Sektor/rok	2006 ¹	2007 ¹	2008 ¹
primárny	5,7	5,4	5,2
sekundárny	33,3	33,2	33,2
terciárny	61	61,4	61,6
nezistené	-	-	-

Zdroj: vlastné prepočty na základe štatistických ročeniek SR vydané ŠÚSR a internetovej stránky ŠÚSR.

¹ Zdroj: vlastné prepočty na základe databázy Slovstatu

Graf 8: Sektorová štruktúra ekonomiky SR vyjadrená podielom sektorov na zamestnanosti v %:

Zdroj: vlastné grafické zobrazenie údajov

Informácie z tabuľky 9 poukazujú na to, že zmeny v sektorovej štruktúre zamestnanosti boli v rokoch 1993-2008 najvýraznejšie v primárnom a terciárnom sektore. Medzi základné tendencie patrí výrazný pokles primárneho sektora. Podiel primárneho sektora poklesol z 10,6 % na 5,2 %. Podiel sekundárneho sektora na zamestnanosti v priebehu sledovaného obdobia kolísal. V niektorých rokoch nastal mierny pokles a v niektorých rokoch mierny nárast tohto sektora. V konečnom dôsledku, pre skúmané obdobie je charakteristický aj pokles podielu sekundárneho sektora, ktorý v roku 2008 oproti roku 1993 zaznamenal pokles z 36,6 % na 33,2 %. Podiel terciárneho sektora na zamestnanosti v roku 2008 oproti roku 1993 narástol o 8,8 %.

Z tabuliek 8 a 9 vyplýva, že v sledovanom období nastal pokles celkového počtu pracovníkov v primárnom sektore. Tento pokles v roku 2008 oproti roku 1867 predstavoval 75,8 %. Pričom v roku 1867 podiel pracujúcich v primárnom sektore predstavoval 81 % a v roku 2008 to bolo už len 5,2 %. V sledovaných rokoch predstavoval vývoj podielu sekundárneho sektora nárast. Tento nárast bol o 23,2 %. V roku 1867 tento sektor zamestnával 10 % obyvateľstva, v roku 2008 33,2 %. Veľmi výrazný nárast nastal v podiele terciárneho sektora v roku 1867 oproti roku 2008, kde tento nárast bol o 52,6 %. Zatiaľ čo v roku 1867 terciárny sektor poskytoval zamestnanie 9 % obyvateľstva, v roku 2008 pracovalo v tomto sektore už 61,6 % obyvateľov.

Pokles zamestnanosti v poľnohospodárstve je spôsobený viacerými faktormi. Veľmi dôležitým faktorom je technologický rozvoj. Neustále klesanie primárneho sektora je aj výsledkom ustavičného zvyšovania produktivity poľnohospodárskych činností. Rast produktivity práce je výsledkom uplatňovania dokonalejšej mechanizácie, zavlažovania, používania prírodných a umelých hnojív a šľachtenia nových odrôd plodín s vyšším hektárovým výnosom. Pokles pracovných síl v poľnohospodárstve bude s rastom produktivity, spôsobenej rozvojom technických a biologických technológií, naďalej pokračovať. Je potrebné zamerať sa na nové využitie pôdy, ktoré je orientované na nové formy využitia voľného času. Ide o využívanie prírodnej krajiny na rekreačné aktivity, napr. hobby farmy. Poľnohospodárstvo sa vyznačuje aj mnohými špecifikami typickými pre toto odvetvie. Medzi najzávažnejšie riziká, ktoré ovplyvňujú príjmy farmárov patrí závislosť od prírodných podmienok, biologických procesov a sezónnosti výroby. Práve v dôsledku sezónnosti výroby dochádza k sezónnemu zamestnávaniu pracovnej sily, ktorá sa počas zimných období stáva nezamestnanými. Napriek neustálemu poklesu, poľnohospodárstvo zostáva dôležitou súčasťou štruktúry hospodárstva z pohľadu zabezpečovania dostatku potravín, ako aj kvalitnej výživy pre ľudí.

V rámci sekundárneho sektora taktiež dochádza k rozsiahlej substitúcii živej práce strojmi a zariadeniami, v dôsledku technologického vývoja výroby, založeného na mechanizácii, poloautomatizácii, masovej motorizácii a komunikácii. Nové technologické postupy umožňujú úsporu pracovných síl a materiálov.

4.4.1 Porovnanie zamestnanosti v poľnohospodárstve, priemysle a v službách v krajinách EÚ.

Tabuľka 10: Zamestnanosť v poľnohospodárstve, priemysle a v službách za rok 2005

(v %)

krajina/sektor	Poľnohospodárstvo	Priemysel	Služby
Rakúsko	5,5	27,5	67
Dánsko	2,9	23,8	72,7
Francúzsko	3,8	24,3	71,8
Nemecko	2,4	29,7	67,8
Grécko	12,4	22,4	65,1
Maďarsko	5	32,4	62,6
Taliansko	4,2	30,7	65,1
Litva	14	29,1	56,9
Holandsko	2	18	80
Poľsko	17,4	29,2	53,4
Lotyšsko	12,1	25,8	61,8
Malta	2,3	29,6	68

Zdroj: www.cia.gov/index.html

Z analyzovaných krajín, najvyšší podiel pracujúcich v poľnohospodárstve dosiahlo Poľsko 17,4 %. Za ním nasleduje Grécko a Lotyšsko. Nízky podiel zamestnaných v poľnohospodárstve bol v Holandsku 2 %. Vysoký podiel pracujúcich v službách bol v Dánsku 72,7 %, pričom najnižší podiel pracujúcich v tomto odvetví bol v Poľsku 53,4 %. Najviac zamestnaných v priemysle bolo v Maďarsku a to 32,4 %.

Tabuľka 11: Zamestnanosť v poľnohospodárstve, priemysle a v službách za rok

2007 (v %)

krajina/sektor	Poľnohospodárstvo	Priemysel	Služby
Bulharsko	7,5	35,5	57
Česká republika	3,6	40,2	56,2
Estónsko	4,7	33,7	61,6
Luxembursko	2,2	17,2	80,6
Portugalsko	10	30	60
Slovinsko	2,5	36	61,5

Zdroj: www.cia.gov/index.html

Na základe údajov z tabuľky je možné konštatovať, že najnižší podiel pracujúcich v poľnohospodárstve je v Luxembursku a to 2,2 % a najvyšší podiel dosahuje Portugalsko

s 10 %. Veľmi vysoký podiel zamestnaných v priemysle bol zaznamenaný v Českej republike 40,2 %. Zamestnanosť v službách je najvyššia v Luxembursku. Dosiahla až 80,6 %.

Tabuľka 12: Zamestnanosť v poľnohospodárstve, priemysle a v službách za rok 2008
(v %)

krajina/ktor	Poľnohospodárstvo	Priemysel	Služby
Fínsko	4,5	25,6	69,9
Slovensko	4	39	56,9
Španielsko	4	26,4	69,5
Švédsko	1,1	28,2	70,7

Zdroj: www.cia.gov/index.html

Vychádzajúc z údajov dostupných za rok 2008 veľmi nízky podiel pracujúcich v poľnohospodárstve bol evidovaný vo Švédsku a to 1,1 %. Ostatné krajiny sa nachádzali na úrovni okolo 4 %. Slovensko v porovnaní s ostatnými krajinami si udržiavalo vysoký podiel zamestnaných v priemysle 39 %. V ostatných krajinách sa tento podiel pohyboval pod 30 %. Najvyššie percento zamestnaných v službách bolo vo Švédsku 70,7 %.

4.5 Vplyv hospodárskej krízy na vybrané odvetvia

Terajšia finančná a hospodárska kríza vznikla vo forme hypotekárnej krízy, ktorá má množstvo špecifik. V porovnaní s predchádzajúcimi krízami prekročila národný rámec a stala sa celosvetovou. Jej nepriaznivý účinok sa prejavuje nielen vo finančnom sektore, ale aj vo vývoji svetovej ekonomiky.

4.5.1 Poľnohospodárstvo

Súčasná hospodárska kríza postihne vo vyššej miere odvetvia priemyslu a stavebníctva v porovnaní s odvetvím poľnohospodárskym. Keďže potravinárske výrobky slúžia na uspokojenie základných potrieb je predpoklad, že ľudia budú v nižšej miere uspokojovať svoje luxusné potreby ako základné, ktoré sú nevyhnutné pre existenciu. V dôsledku zvyšovania nezamestnanosti dochádza k reálnemu poklesu kúpyschopnosti obyvateľstva, čo sa prejaví na monetárnom vyjadrení spotrebného koša, ktorého významný podiel tvoria finálne potravinárske výrobky.

Veľké problémy v poľnohospodárstve v roku 2009 boli spojené s medziročným poklesom nákupných cien väčšiny obilnín o 30 % - 50 %, výrazné zníženie cien olejnin, pokles cien surového kravského mlieka, ktoré spôsobujú poľnohospodárskej prvovýrobe veľké ekonomické problémy a môžu vyústiť do existenčného ohrozenia poľnohospodárskych podnikov. Finančná kríza spôsobila väčšiu opatrnosť poskytovania úverov finančnými inštitúciami. Zhoršil sa prístup podnikateľských subjektov poľnohospodárskej prvovýroby k bankovým úverom. Táto skutočnosť sa týka podnikov aj v ostatných odvetviach.

Neustály pokles pracovných síl v poľnohospodárstve je výsledkom štrukturálnych zmien v ekonomike, očakávaných zmien v správaní a preferencií účastníkov trhu. Zmeny v preferenciách sú spôsobené zmenami v príjmoch, rastom disponibilného dôchodku domácností, zmenami cien výrobkov a služieb, novými trendmi v požiadavkách a nárokoch na úžitkové parametre a kvalitu výrobkov a služieb. Dochádza k presunu dopytu k novým výrobkom a službám. Podiel pracovných síl v poľnohospodárstve bude neustále klesať, až sa zastaví na určitej úrovni, ktorá bude zodpovedať danému stupňu a rozsahu efektívnosti výroby v jednotlivých krajinách, ako aj na svete ako celku.

4.5.2 Priemysel

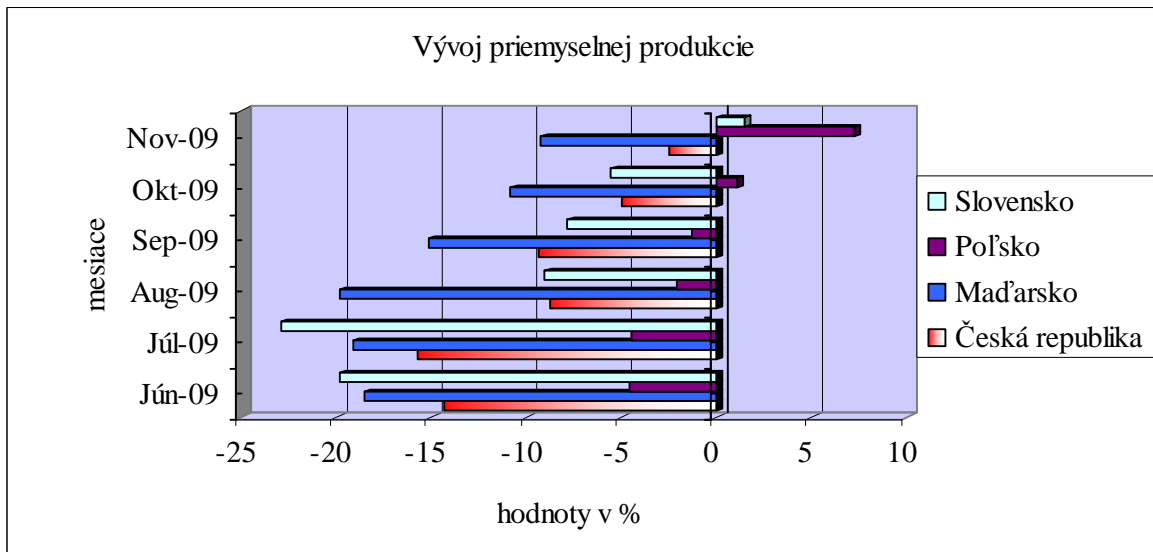
Medzi najvýznamnejšie dôsledky súčasnej krízy patrí prudký pokles priemyselnej výroby. Tento pokles je spôsobený znížením dopytu po spotrebných statkoch a následným poklesom investícií.

Tabuľka 13: Vývoj priemyselnej produkcie

Priemysel spolu:	Jún-09	Júl-09	Aug-09	Sep-09	Okt-09	Nov-09
Česká republika	-14,3	-15,7	-8,7	-9,3	-4,9	-2,5
Maďarsko	-18,5	-19,1	-19,8	-15,1	-10,8	-9,2
Poľsko	-4,5	-4,4	-2,1	-1,3	1,1	7,3
Slovensko	-19,8	-22,9	-9	-7,8	-5,5	1,5

Zdroj: Eurostat

Graf 9 : Vývoj priemyselnej produkcie

Zdroj: vlastné grafické spracovanie údajov

Rok 2009 je charakteristický poklesom priemyselnej výroby v SR. Najväčší pokles na základe analyzovaných údajov bol v júli 2009 oproti júlu 2008 a to 22,9 %. Takisto v júni 2009 bol pokles priemyselnej výroby na vysokej úrovni -19,8 %. Najnižší pokles bol evidovaný v októbri 2009, ktorý predstavoval -5,5 %. Z analyzovaných krajín, práve najvyšší pokles bol zaznamenaný v SR v júli 2009. Jedinou krajinou, kde sa zaznamenal nárast priemyslu oproti predchádzajúcemu roku je Poľsko, ktoré v novembri 2009 dosiahlo až 7,3 % rast priemyselnej produkcie.

Index priemyselnej produkcie

Je krátkodobý ukazovateľ zmeny objemu priemyselnej produkcie. Poskytuje informácie o mesačnom vývoji celkovej priemyselnej produkcie.

Údaje za rok 2009 v porovnaní s rokom 2008 poukazujú na to, že index priemyselnej produkcie bol nižší o 14,6%. Najvýraznejší pokles v celkovej priemyselnej produkcii bol zaznamenaný vo výrobe dopravných prostriedkov o 27,3 %, strojov a zariadení o 23,3 %, výrobkov z gumy a plastu o ostatných nekovových minerálnych výrobkov o 22,4 %, kovov a kovových konštrukcií, okrem strojov a zariadení o 18,6 % a v dodávke elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu o 7,7%. Zvýšila sa len výroba počítačových, elektronických

a optických výrobkov o 5,1 %, ťažba a dobývanie o 1,7 %, výroba koksu a rafinovaných ropných produktov o 1 %.

V decembri 2009 priemyselná produkcia výrazne stúpila, medziročne si polepšila o 11,9 %. Zrýchlenie tohto rastu je spôsobené pod vplyvom slabej bázy z minulého roka, keď sa výrazne znížil zahraničný dopyt a výroba v priemysle sa prepadla.

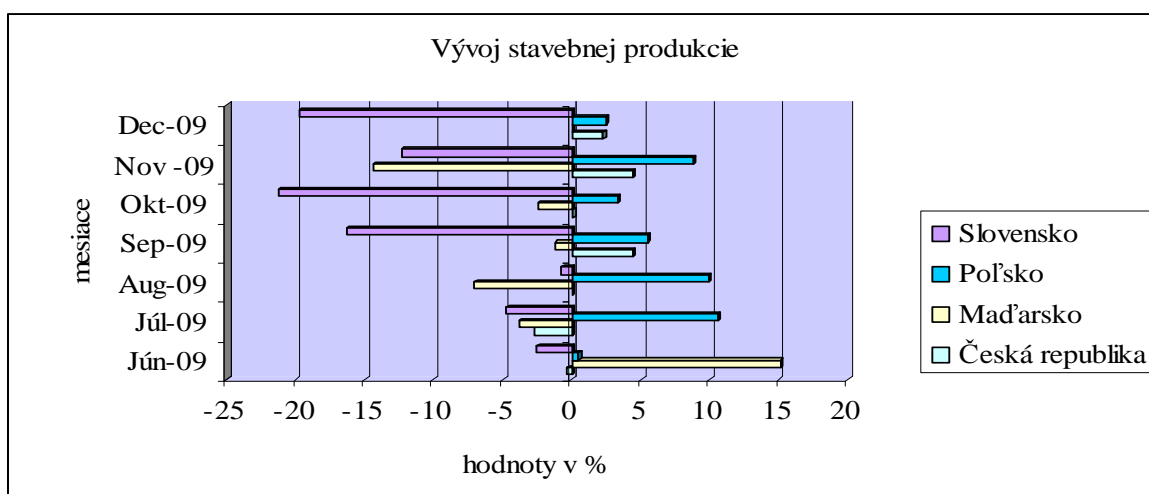
4.5.3 Stavebníctvo

Tabuľka 14: Stavebná produkcia (zmena oproti predchádzajúcemu roku príslušného mesiaca v %)

Stavebná produkcia spolu:	Jún-09	Júl-09	Aug-09	Sep-09	Okt-09	Nov -09	Dec-09
Česká republika	-0,3	-2,7	0,0	4,4	0,1	4,4	2,3
Maďarsko	15,1	-3,8	-7,0	-1,2	-2,4	-14,4	:
Poľsko	0,5	10,6	9,9	5,5	3,3	8,8	2,5
Slovensko	-2,5	-4,7	-0,7	-16,3	-21,2	-12,3	-19,7

Zdroj: Eurostat

Graf 10: Vývoj stavebnej produkcie

Zdroj: vlastné grafické spracovanie údajov

V roku 2009 v SR kríza zasiahla vo veľkej miere aj stavebníctvo. Vo všetkých analyzovaných mesiacoch sa pohybovala v mínusových hodnotách. Najvyšší pokles

v 2009 v porovnaní s 2008 bol zaznamenaný v októbri -21,2 %. Tento vysoký pokles pokračuje aj v decembri 2009 a to - 19,7 %. Najnižší pokles bol evidovaný v auguste 2009 a to na úrovni -0,7 %.

V Maďarsku a v Českej republike, v priebehu sledovaných mesiacov, nastal pokles stavebnej produkcie. V Českej republike od mesiaca september došlo k zlepšeniu a vykazuje sa nárast stavebnej produkcie. Pozitívne sa vyvíjala situácia v Poľsku, v ktorom celé sledované obdobie je charakteristické nárastom. Zo skúmaných krajín je najvyšší pokles stavebnej produkcie práve v SR.

Stavebná produkcia realizovaná v SR dosiahla v decembri 448,6 mil. Eur a v porovnaní s rovnakým obdobím roka 2008 bola nižšia o 17,4 %. Vývoj tuzemskej produkcie spôsobil predovšetkým medziročný pokles novej výstavby, vrátane modernizácií a rekonštrukcií o 18,7 %. Množstvo prác na opravách a údržbe bol nižší o 13,8 %. Z hľadiska výrobného zamerania sa znížili práce realizované na budovách o 21,8 % a stavebné práce na inžinierskych stavbách o 4,4 %.

Dôsledky globálnej hospodárskej krízy v stavebníctve sa prejavili s určitým oneskorením ako v priemysle. Táto skutočnosť vznikla v dôsledku toho, že stavebné podniky dokončovali zákazky, ktoré získali ešte v predkrízovom období. Koncom roka 2009 sa v značnej miere prejavili problémy stavebných podnikov so získavaním nových zákaziek, čomu zodpovedá aj vysoký pokles stavebnej produkcie.

Slovenská ekonomika patrí svojou veľkosťou a ekonomickou silou medzi menšie ekonomiky s vysokou otvorenosťou. Je to krajina, ktorá je veľmi závislá na exporte. Následkom hospodárskej krízy nastal prudký pokles domácej spotreby, ako aj zahraničného dopytu. Ďalší vývoj slovenskej ekonomiky bude ovplyvnený hlavne vývojom ekonomík EÚ a Nemecka. Prognózy na nasledujúce obdobie predpokladajú, že dynamika hospodárskeho rastu sa bude postupne zvyšovať.

4.6 Prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti do roku 2011

Na prognózovanie vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti sme použili časové rady. Uskutočnili sme grafickú analýzu, ktorú sme realizovali prostredníctvom spojnicových grafov. Na základe regresných modelov trendu sme hľadali správny model vývoja. Zamerali sme sa na sledovanie modelu priamky a paraboly. V rámci nich sme upriamili pozornosť na analýzu funkcií: priamky, ktorý je polynómom prvého stupňa, polynomickú funkciu druhého a tretieho stupňa.

4.6.1 Prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti v primárnom sektore

Tabuľka 15: Výpočtová tabuľka: Primárny sektor – polynomická funkcia druhého stupňa

Rok/u- kazova- tele	Y_t	\hat{Y}_t	$\hat{\varepsilon}_t$	$\hat{\varepsilon}_t^2$	$ \hat{\varepsilon}_t $	$ \hat{\varepsilon}_t /Y_t$	$\hat{\varepsilon}_t/Y_t$
2000	7,8	7,800512	-0,000512	0,0000003	0,000512	0,000066	-0,000066
2001	7,2	7,351019	-0,151019	0,0228068	0,151019	0,020975	-0,020975
2002	7,2	6,937181	0,262819	0,0690738	0,262819	0,036503	0,036503
2003	6,7	6,558997	0,141003	0,0198819	0,141003	0,021045	0,021045
2004	5,8	6,216467	-0,416467	0,1734446	0,416467	0,071805	-0,071805
2005	6	5,909591	0,090409	0,0081738	0,090409	0,015068	0,015068
2006	5,7	5,638369	0,061631	0,0037983	0,061631	0,010812	0,010812
2007	5,4	5,402802	-0,002802	0,0000079	0,002802	0,000519	-0,000519
2008	5,2	5,202889	-0,002889	0,0000083	0,002889	0,000556	-0,000556
spolu	57	57,017827	X	0,2971968	1,129550	0,177358	-0,010491

Zdroj: vlastné prepočty

Y_t - skutočné hodnoty

\hat{Y}_t - odhad

$\hat{\varepsilon}_t$ - rezíduá

Tabuľka 16: Výpočet ukazovateľov

Ukazo- vateľ	Polynom. funkcia 2.stupňa	Polynom. funkcia 3. stupňa	Funkcia priamky
MAE	0,125506	0,135546	0,144444
MAPE	1,970533	2,147197	2,31955

MPE	-0,11657	-0,08157	-0,0891
RMSE	0,22	0,242063	0,239792

Zdroj: vlastné prepočty

Poznámka:

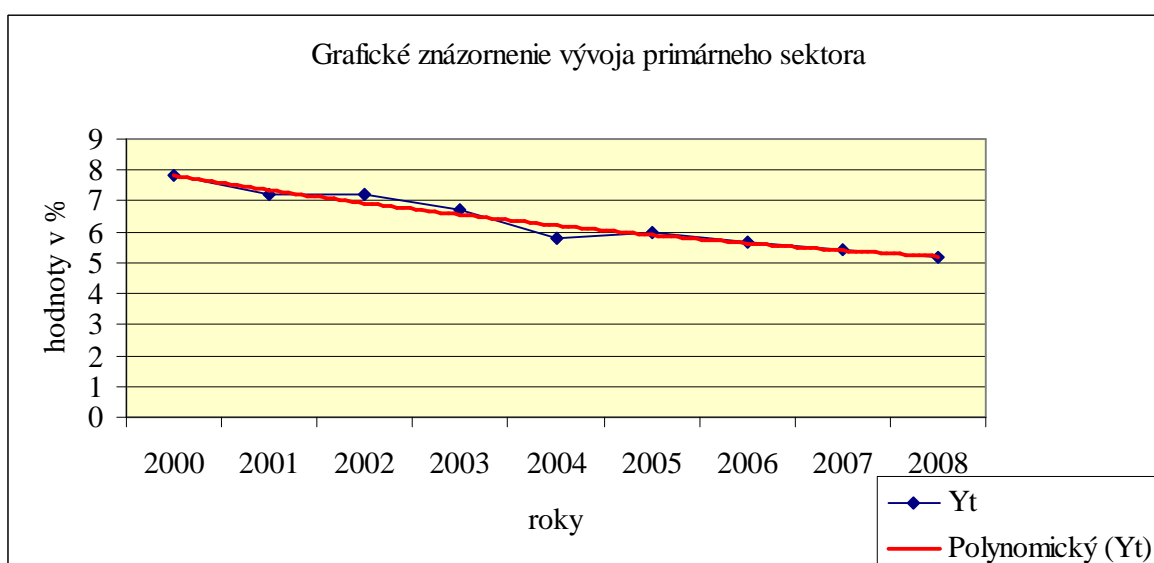
MAE – priemerná absolútna odchýlka rezíduí

MAPE – priemerná absolútna percentuálna odchýlka rezíduí

MPE – priemerná percentuálna odchýlka rezíduí

RMSE – priemerná odchýlka rezíduí

Graf 11: Grafické znázornenie vývoja primárneho sektora

Zdroj: vlastné grafické spracovanie údajov

Tabuľka 17: Koefficienty časových radov

	R ²	Významnosť F
Polynom. funkcia 2. stupňa	0,9553	8,8834E-05
Polynom. funkcia 3. stupňa	0,9565	0,00078994
Funkcia priamky	0,9402	1,5511E-05

Zdroj: vlastné prepočty

R²- koeficient determinácie

Významnosť F- signifikantné F

Na základe hodnotenia kritéria najmenej štandardnej odchýlky rezíduí, za najvhodnejší model môžeme považovať model s kvadratickým trendom – polynomickeú funkciu druhého stupňa:

$$\hat{Y}_t = b_0 + b_1t + b_2t^2.$$

Výpočet:

$$\hat{Y}_t = 8,285659 + (-0,50297 * 10) + 0,017827 * 100$$

$$\hat{Y}_t = 5,04 \%$$

Prognóza sektorovej štruktúry zamestnanosti primárneho sektora na rok 2009 predstavuje 5,04 %

Na základe MAPE sa dopustíme chyby 1,97 %. Všetky uvažované modely časového radu mierne nadhodnocujú skutočné hodnoty, lebo hodnota MPE je pri všetkých záporná. Analýza koeficientov determinácie poukazuje na to, že vyrovnávacia čiara nám vysvetľuje variabilitu pri polynomickej funkcii 2. stupňa na 95,53 %, čo je menej o 0,12 % ako pri polynomickej funkcii 3. stupňa. To znamená, že na 95,53 % je vysvetlená variabilita sektoru modelom paraboly. Uprednostnili sme polynomickeú funkciu 2. stupňa z toho dôvodu, že jej použitím sa dopustíme menšej chyby. Signifikantné F sa porovnáva s hladinou významovosti – 0,05. Keďže $8,8834E-05 < 0,05$ model paraboly je vhodný.

Výpočet prostredníctvom regresie je súčasťou prílohy č. 2.

4.6.2 Prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti sekundárneho sektora

Tabuľka 18: Výpočtová tabuľka: Sekundárny sektor – polynomickeú funkcia druhého stupňa

Rok/uka-zovatele	Y_t	\hat{Y}_t	$\hat{\epsilon}_t$	$\hat{\epsilon}_t^2$	$ \hat{\epsilon}_t $	$ \hat{\epsilon}_t /Y_t$	$\hat{\epsilon}_t/Y_t$
2000	36,1	35,887522	-0,4357	0,189858	0,435727	0,01207	-0,01207
2001	36,5	37,216377	-0,3627	0,131534	0,362677	0,009936	-0,00994
2002	37,4	37,536212	0,46057	0,212128	0,460574	0,012315	0,012315
2003	37,4	37,107868	0,63403	0,401988	0,634025	0,016953	0,016953
2004	38,3	36,192183	1,95768	3,832497	1,957676	0,051114	0,051114
2005	34,3	35,815349	-1,4936	2,230757	1,493572	0,043544	-0,04354
2006	33,3	33,942155	-1,4444	2,086347	1,444419	0,043376	-0,04338

2007	33,2	33,12949	-0,3702	0,137023	0,370167	0,01115	-0,01115
2008	33,2	32,872845	1,05429	1,11152	1,054286	0,031756	0,031756
Spolu:	319,7	319,7	X	10,3337	8,21312	0,23221	-0,0079

Zdroj: vlastné prepočty

Y_t - skutočné hodnoty

\hat{Y}_t - odhad

$\hat{\varepsilon}_t$ - rezíduá

Tabuľka 19 : Výpočet ukazovateľov

Ukazo- vateľ	Polynom. funkcia 2.stupňa	Polynom. funkcia 3. stupňa	Funkcia priamky
MAE	0,912569	0,668909	1,087407
MAPE	2,58015	1,860456	3,000345
MPE	-0,08821	-0,06692	-0,13162
RMSE	1,312355	1,259029	1,480583

Zdroj: vlastné prepočty

Poznámka:

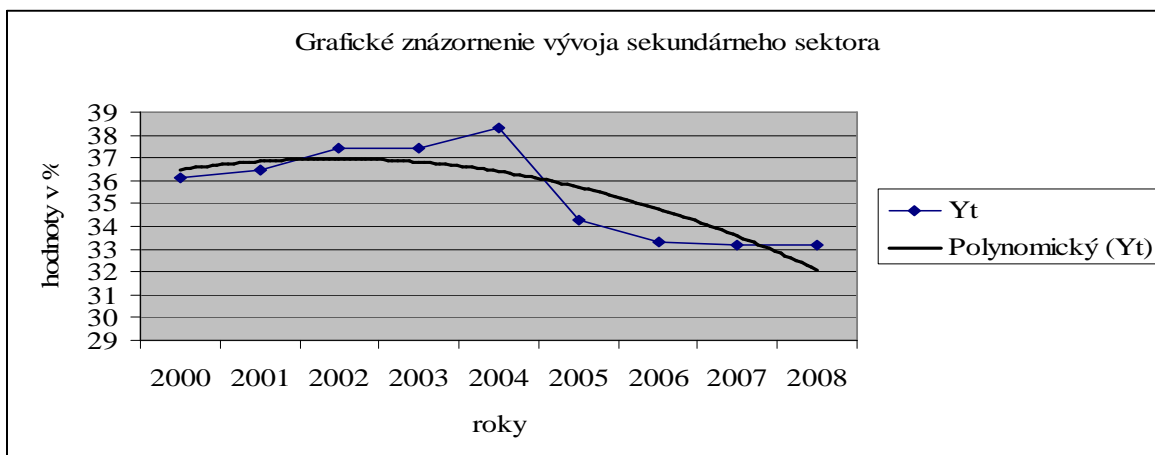
MAE – priemerná absolútna odchýlka rezíduí

MAPE – priemerná absolútna percentuálna odchýlka rezíduí

MPE – priemerná percentuálna odchýlka rezíduí

RMSE – priemerná odchýlka rezíduí

Graf č. 12: Grafické znázornenie vývoja sekundárneho sektora

Zdroj: vlastné grafické spracovanie údajov

Tabuľka 20: Koeficienty časových radov

	R ²	Významnosť F
Polynom. funkcia 2. stupňa	0,6894	0,02995
Polynom. funkcia 3. stupňa	0,7618	0,05136
Funkcia priamky	0,5388	0,02434

Zdroj: vlastné prepočty

R² - koeficient determinácie

Významnosť F- signifikantné F

Na základe hodnotenia kritéria najmenej štandardnej odchýlky rezíduí, za najvhodnejší model môžeme považovať model s kvadratickým trendom – polynomickeú funkciu tretieho stupňa, ale v dôsledku toho, že z hľadiska významovosti F model nie je vhodný, sme si pre prognózu vybrali polynomickeú funkciu 2. stupňa.

$$\hat{Y}_t = b_0 + b_1t + b_2t^2.$$

Výpočet:

$$\hat{Y}_t = 35,95858 + 0,70225 \cdot 10 + (-0,1251) \cdot 100$$

$$\hat{Y}_t = 30,47 \%$$

Prognóza sektorovej štruktúry zamestnanosti sekundárneho sektora na rok 2009 predstavuje 30,47 %.

Na základe MAPE sa dopustíme chyby 2,58 %. Všetky uvažované modely časového radu mierne nadhodnocujú skutočné hodnoty, lebo hodnota MPE je pri všetkých záporná hodnota. Analýza koeficientov determinácie poukazuje na to, že vyrovnávacia čiara nám vysvetľuje variabilitu pri polynomickej funkcii 2. stupňa na 68,94 %. Koeficient determinácie naznačuje, že na 68,94 % je vysvetlená variabilita sektoru modelom paraboly. Signifikantné F sa porovnáva s hladinou významovosti – 0,05. Keďže 0,02995 < 0,05 model paraboly je vhodný.

Výpočet prostredníctvom regresie je súčasťou prílohy č. 3.

4.6.3 Prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti terciárneho sektora

Tabuľka 21: Výpočtová tabuľka: Terciárny sektor – polynomická funkcia druhého stupňa

Rok/ukazovatele	Y_t	\hat{Y}_t	$\hat{\varepsilon}_t$	$\hat{\varepsilon}_t^2$	$ \hat{\varepsilon}_t $	$ \hat{\varepsilon}_t /Y_t$	$\hat{\varepsilon}_t/Y_t$
2000	56,1	55,736970	0,36303	0,131791	0,36303	0,006471	0,006471
2001	56,3	55,770909	0,529091	0,279937	0,529091	0,009398	0,009398
2002	55,4	56,044675	-0,64468	0,415606	0,644675	0,011637	-0,01164
2003	55,8	56,558268	-0,75827	0,574971	0,758268	0,013589	-0,01359
2004	55,7	57,311688	-1,61169	2,597539	1,611688	0,028935	-0,02894
2005	59,7	58,304935	1,395065	1,946206	1,395065	0,023368	0,023368
2006	61	59,538009	1,461991	2,137419	1,461991	0,023967	0,023967
2007	61,4	61,010909	0,389091	0,151392	0,389091	0,006337	0,006337
2008	61,6	62,723636	-1,12364	1,262559	1,123636	0,018241	-0,01824
Spolu:	523	523	X	9,49742	8,27654	0,14194	-0,0029

Zdroj: vlastné prepočty

Y_t - skutočné hodnoty

\hat{Y}_t - odhad

$\hat{\varepsilon}_t$ - rezíduá

Tabuľka 22: Výpočet ukazovateľov

Ukazovateľ	Polynom. funkcia 2.stupňa	Polynom. funkcia 3. stupňa	Funkcia priamky
MAE	0,919615	0,668909	1,0706
MAPE	1,57714	1,860456	1,876981
MPE	-0,03179	-0,06692	-0,04602
RMSE	1,2581	1,001704	1,4105

Zdroj: vlastné prepočty

Poznámka:

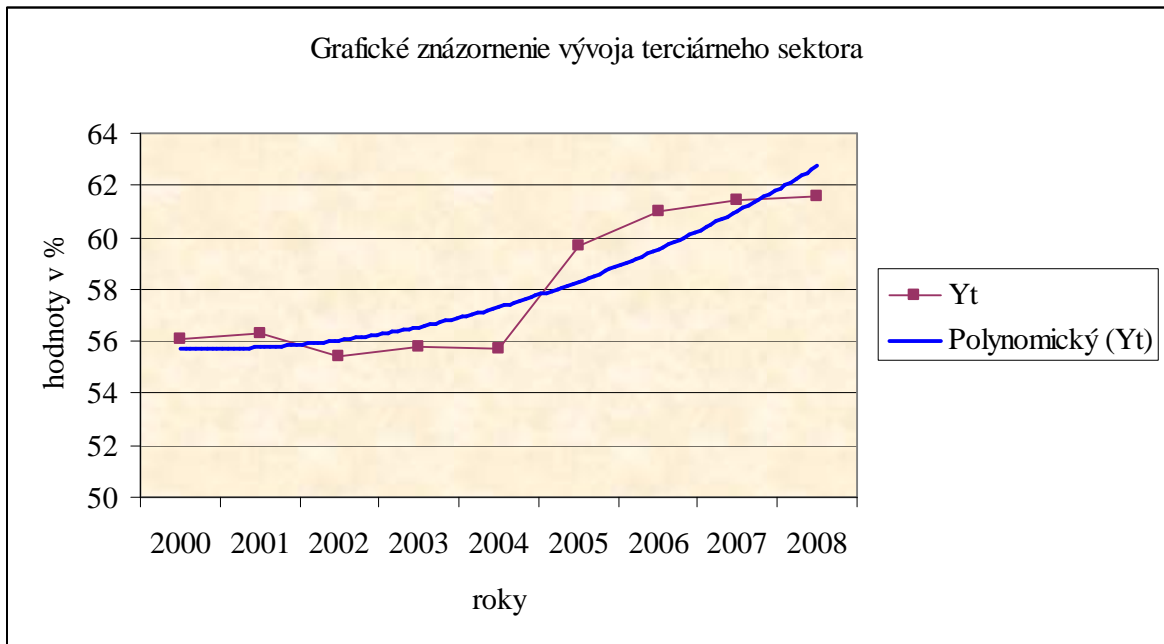
MAE – priemerná absolútna odchýlka rezíduí

MAPE – priemerná absolútna percentuálna odchýlka rezíduí

MPE – priemerná percentuálna odchýlka rezíduí

RMSE – priemerná odchýlka rezíduí

Graf 13: Grafické znázornenie vývoja terciárneho sektora

Zdroj: vlastné grafické znázornenie údajov

Tabuľka č. 23: Koefficienty časových radov

	R ²	Významnosť F
Polynom. funkcia 2. stupňa	0,8409	0,004028
Polynom. funkcia 3. stupňa	0,9159	0,004045
Funkcia priamky	0,7667	0,001975

Zdroj: vlastné prepočty

R²- koeficient determinácie

Významnosť F- signifikantné F

Na základe hodnotenia kritéria najmenej štandardnej odchýlky rezíduí, za najvhodnejší model môžeme považovať model s kvadratickým trendom – polynomickú funkciu tretieho stupňa, ktorým sa však podľa MAPE dopustíme chyby 1,86 %, čo je viac ako v prípade polynomickéj funkcie 2. stupňa. Z tohto dôvodu sme uprednostnili polynomickú funkciu 2. stupňa:

$$\hat{Y}_t = b_0 + b_1t + b_2t^2.$$

Výpočet:

$$\hat{Y}_t = 55,943 + (-0,326 * 10) + 0,1199 * 100$$

$$\hat{Y}_t = 64,68 \%$$

Prognóza sektorovej štruktúry zamestnanosti terciárneho sektora na rok 2009 predstavuje 64,68 %.

Všetky uvažované modely časového radu mierne nadhodnocujú skutočné hodnoty, lebo hodnota MPE je pri všetkých záporná. Analýza koeficientov determinácie poukazuje na to, že vyrovnávací čiaru nám vysvetľuje variabilitu pri polynomickej funkcii 2. stupňa na 84,09 %. Tento koeficient vyjadruje, že na 84,09 % je vysvetlená variabilita sektoru modelom paraboly. Signifikantné F sa porovnáva s hladinou významnosti – 0,05. Keďže $0,004028 < 0,05$ model paraboly je vhodný.

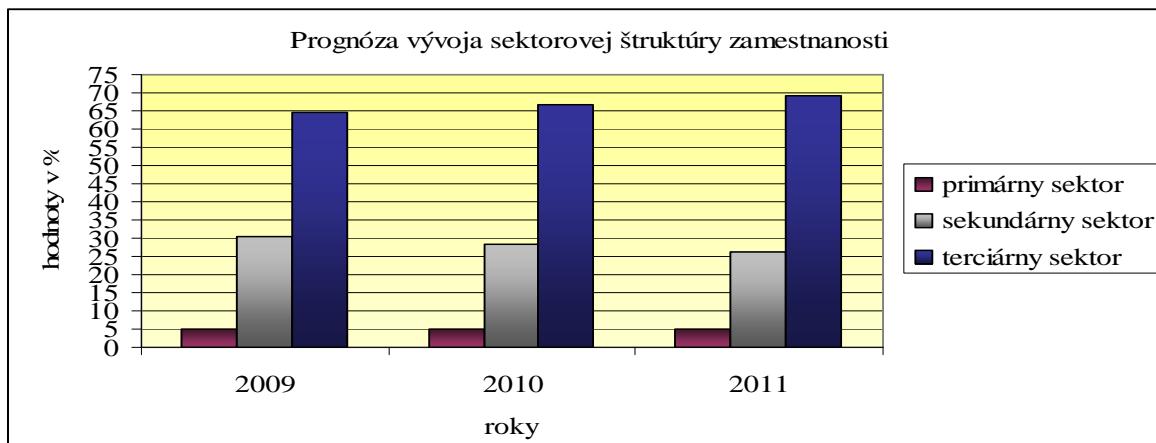
Výpočet prostredníctvom regresie je súčasťou prílohy č: 4.

Tabuľka č. 24 Prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti v %

	2009	2010	2011
primárny sektor	5,04	4,91	4,82
sekundárny sektor	30,47	28,54	26,37
terciárny sektor	64,68	66,87	69,30

Prameň: vlastné prepočty

Graf 14: Prognóza vývoja sektorovej štruktúry zamestnanosti

Zdroj: vlastné grafické spracovanie údajov

Prognóza uskutočnená prostredníctvom časových radov poukazuje na naďalej klesajúcu tendenciu primárneho sektora. Predpokladá, že v roku 2011 bude primárny sektor predstavovať 4,82 %. Vo vývoji sekundárneho sektora nastane mierny pokles na hodnotu 26,37 %. Podiel terciárneho sektora bude mať naďalej narastajúcu tendenciu a v roku 2011 dosiahne hodnotu 69,30 %.

V súčasnosti je veľmi významná adaptabilita štruktúry národného hospodárstva, ktorá spočíva v schopnosti pružne reagovať a prispôbiť sa zmenám vnútorných a vonkajších podmienok reprodukčného procesu v národnom hospodárstve. S ekonomickým rozvojom a rastúcou úrovňou ekonomiky sa tieto nároky zvyšujú. Veľký význam sa pripisuje aj adaptabilite mikroeconomickej štruktúry, t. j. potreba zabezpečiť zmenu výrobných programov podnikateľskými subjektmi, v závislosti od vnútorného a vonkajšieho dopytu.

ZÁVER

V národnom hospodárstve sa vyskytuje a neustále prebieha množstvo rôznorodých štruktúrnych zmien. Je to v dôsledku veľkého počtu ekonomických subjektov, javov, procesov, ktoré je možné rôznymi spôsobmi triediť, začleňovať a zoskupovať. Národné hospodárstvo a jeho jednotlivé zložky sa vyvíjajú dynamicky a prebiehajú nerovnomerne, ako výsledok nerovnomerne sa vyvíjajúceho technického pokroku, nerovnomerného vývoja potrieb ekonomiky a spoločnosti. Sú ovplyvňované globalizačnými a integračnými procesmi a celou škálou rozličných vplyvov. V dôsledku toho sa ustavične mení a vyvíja aj štruktúra ekonomiky. Procesy rozvoja národného hospodárstva a procesy ekonomického rastu sú aj procesmi neustále prebiehajúcich štruktúrnych zmien.

Štruktúra národného hospodárstva je výsledkom dlhodobého vývoja. Jej vývoj je ovplyvňovaný deľbou práce, ktorá má vplyv na výrobnú štruktúru a jej zmeny. Štruktúra je v podstatnej miere predurčená predchádzajúcim vývojom a do značnej miery má tendenciu k zotrvačnosti. Zásadné štruktúrne zmeny nie je možné uskutočniť v krátkych časových intervaloch, pretože by viedli k vychýleniu z rovnovážneho stavu a mohli by ohroziť stabilitu ekonomiky. Spravidla sú spojené s vysokou investičnou náročnosťou, a preto ich presadenie je skoro stále dlhodobým procesom.

Charakteristickou črtou vývoja sektorovej štruktúry národného hospodárstva tak na tvorbe HDP, ako aj zamestnanosti je klesajúci podiel primárneho sektora a narastajúca váha terciárneho sektora. V sektorovej štruktúre HDP podiel primárneho sektora od roku 1992 do roku 2008 poklesol z 6,16 % na 3,66 %. V tomto sledovanom období možno pozorovať nárast terciárneho sektora na tvorbe HDP v roku 2008 na 63,5 %.

Vývoj sektorovej štruktúry zamestnanosti od roku 1867 prešiel viacerými zmenami. V tomto období významnú úlohu zohrávalo poľnohospodárstvo. Primárny sektor zamestnával až 81 % obyvateľstva, pričom v sekundárnom sektore bolo zamestnaných len 10 % obyvateľstva a v terciárnom sektore 9 %. V nasledujúcom štádiu vývoja rástol podiel osôb zamestnaných v sekundárnom sektore na úkor primárneho sektora. Súčasný vývoj je charakteristický poklesom primárneho aj sekundárneho sektora a zvyšujúcim sa podielom terciárneho sektora. Od roku 2006 nastáva stabilizácia sekundárneho sektora na

úrovni 33, 2 %. V roku 2008 sa primárny sektor podieľal na zamestnanosti 5,2 %, sekundárny sektor 33,2 % a terciárny sektor 61,6 %.

Z porovnania podielu poľnohospodárstva, priemyslu a služieb na tvorbe HDP s krajinami Európskej únie vyplýva, že ich podiel bol v jednotlivých krajinách odlišný. Z hľadiska podielu poľnohospodárstva na tvorbe HDP sa Slovensko najviac približuje krajinám ako je Grécko a Španielsko. Čo sa týka podielu priemyslu na tvorbe HDP je evidentné, že Slovensko sa najviac približuje Českej republike a Maďarsku. Z analyzovaných krajín, najnižší podiel služieb bol evidovaný práve na Slovensku. Za ním nasleduje Rumunsko. Najvyšší podiel služieb na tvorbe HDP sa zaznamenal v Luxembursku, na Malte a Cypre. Z porovnania vyplýva, že Slovensko zaostáva za ekonomikami krajín Európskej únie, kde v niektorých krajinách podiel služieb na HDP dosahuje 75 až 80 %.

Z porovnania sektorovej štruktúry HDP SR s krajinami ázijských drakov vyplýva, že k priblíženiu sektorovej štruktúry slovenskej ekonomiky k štruktúre ekonomík vyspelých ázijských drakov došlo až v 90. rokoch. Posilnil sa podiel terciárneho sektora a klesol podiel primárneho a sekundárneho sektora. Z pozorovania v roku 2008 je evidentné, že v Honkongu a Singapure sa podiel poľnohospodárstva dostal na úroveň 0 %, v Tchaj-wane na 1,7 %, pričom na Slovensku bol na úrovni 3,66 %. Z porovnávaných krajín sa štruktúrou najviac približujeme Kórejskej republike. Čo sa týka služieb, najvyšší podiel dosahoval Honkong a to 92,7 %. Z tohto pohľadu, Slovensko ešte v značnej miere zaostáva za týmito krajinami, kde podiel služieb tvorí 63,5 % na HDP.

Zo sledovania vývoja a prognózy sektorovej štruktúry národného hospodárstva vyplývajú tieto závery:

1. V sledovanom období, v ekonomike SR bolo charakteristické oslabovanie pozície primárneho sektora a narastanie podielu terciárneho sektora. Podiel sekundárneho sektora klesal, až došlo k jeho stabilizácii. Je potrebné zdôrazniť, že služby ešte stále zaostávajú rozsahom aj štruktúrou za potrebami spoločnosti.
2. Vývoj sektorovej štruktúry národného hospodárstva SR súvisí aj so zmenou príjmov na obyvateľa, pričom pri raste príjmov, nerastie rovnakou mierou dopyt po jednotlivých

tovaroch. Rast dopytu po potravinách je obmedzený, pretože obyvatelia nie sú schopní spotrebovať neustále väčšie množstvo potravín pri raste príjmov. Vplyvom vedecko-technického pokroku, produktivita práce v poľnohospodárstve rastie rýchlejšie ako dopyt po jeho výrobkoch.

3. Vývoj zamestnanosti v poľnohospodárstve je charakteristický výrazným poklesom pracovných síl. Medzi dôležité faktory okrem iných, ktoré ovplyvňujú pokles zamestnanosti v agrosektore, patrí aj nízka priemerná mesačná mzda. Veľmi významným aspektom v súčasnosti je vedecko-technický pokrok. Zefektívnenie výroby nákupom nových, výkonnejších strojov zabezpečuje vyššiu produktivitu práce a úsporu miezd. Pokles pracovných síl v poľnohospodárstve je aj výsledkom štrukturálnych zmien v ekonomike, neustálych zmien v správaní a v preferenciách spotrebiteľov. Zmeny v preferenciách sú spôsobené zmenami v príjmoch, rastom disponibilného dôchodku domácností, zmenami cien výrobkov a služieb, novými trendmi v požiadavkách a nárokoch na úžitkové parametre a kvalitu výrobkov a služieb. Podiel pracovných síl v poľnohospodárstve bude neustále klesať, až sa zastaví na určitej úrovni, ktorá bude zodpovedať danému stupňu a rozsahu efektívnosti výroby v danej krajine. Je veľmi podstatné, aby bolo zabezpečené hospodárne využívanie potenciálu poľnohospodárskej pôdy, disponibilných výrobných a ľudských zdrojov s ohľadom na ekologické požiadavky a ochranu životného prostredia krajiny. Z pohľadu uvoľnených poľnohospodárskych pracovníkov by bolo ideálnym riešením, ak by sa agropodnikateľské subjekty orientovali na vytvorenie lepších podmienok pre rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu. Veľkú výhodu by pre poľnohospodárov znamenali aj kvalitnejšie vypracované projekty a efektívnejšie využívanie štátnych a európskych podpôr.

4. Pokles pracovníkov v sekundárnom sektore je spôsobený technickým pokrokom, ktorý umožňuje dosahovať vysokú mieru rastu produktivity práce a menej pracovníkov potrebných k výrobe.

5. V rámci terciárneho sektora sú vysoké nároky na pracovné sily. V podstatnej miere je to spôsobené tým, že charakter produkcie terciárneho sektora je náročnejší na potrebu pracovných síl, čo je dôsledkom nižšej produktivity práce v tomto sektore. Vývoj zamestnanosti v terciárnom sektore ekonomiky SR sleduje tendenciu prerozdelenia pracovníkov z primárneho a sekundárneho sektora v prospech terciárneho sektora.

6. V súčasnej dobe, dôležitú úlohu v rozvoji hospodárstva nadobúdajú služby. Ich úloha v spoločnosti neustále rastie, pretože sa stávajú hlavným tvorcom pracovných príležitostí a predstavujú rozhodujúci faktor rastu HDP. Je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa sektor služieb rozširoval a ním poskytované výkony sa neustále skvalitňovali.

7. V budúcnosti možno očakávať pokračujúcu tendenciu poklesu primárneho a sekundárneho sektora a nárast terciárneho sektora tak na tvorbe HDP, ako aj na celkovej zamestnanosti.

8. Z prognózy časových radov vyplýva, že podiel primárneho sektora na zamestnanosti bude v roku 2011 predstavovať 4,82 %, podiel sekundárneho sektora bude na úrovni 26,37 % a podiel terciárneho sektora na zamestnanosti vzrastie na 69,3 %.

9. V súčasnosti dôležitú rolu v ekonomike zohráva vedecko – technický pokrok, veda, výskum, inovácie, kvalifikované ľudské zdroje, informačné a komunikačné technológie. Rozvoj týchto faktorov má veľký vplyv na zvyšovanie podielu služieb na HDP, ako aj na celkovej zamestnanosti. Problémovou oblasťou z pohľadu Slovenska je, že vo vyspelých ekonomikách sú vo vyššej miere rozvinuté informačné a komunikačné služby, digitálna ekonomika, financie, nehnuteľnosti, veda, výskum a internetové obchodovanie. Je podstatné, aby aj slovenská ekonomika zachytila vo vyššej miere rozvoj v týchto oblastiach. V dôsledku investičnej náročnosti, je nízka výkonnosť podnikov v oblasti výskumu a vývoja a s ním spojená nízka zamestnanosť v odvetviach high-tech služieb. Z tohto pohľadu by bolo podstatné, aby sa štát vo vyššej miere podieľal na financovaní týchto oblastí, významných pre rozvoj ekonomiky. Je nevyhnutné, vytvoriť podmienky pre štruktúrne prispôsobovanie podnikateľských subjektov. Úlohou štátu v tejto oblasti je utváranie relatívne stabilného a neinflačného makroekonomického prostredia a stimulovanie vedecko – technického pokroku. Inovácie, inovačnosť a schopnosť na základe vzdelania a informácií tvorivo a podnikavo uplatňovať nové poznatky, sa stávajú základným činiteľom štruktúrnych zmien.

Svetová ekonomika bude musieť v najbližšom období čeliť viacerým rizikám. Medzi veľmi významné z nich patrí zhoršovanie stavu verejných financií v mnohých krajinách ako výpadok príjmov štátnych rozpočtov, ale aj zvýšenie výdavkov na podporu

nezamestnaných ľudí a na záchranu firiem v dôsledku hospodárskej krízy. Závažným rizikom je aj dramatický pokles finančných a nefinančných aktív, napr. cien komodít a nehnuteľností. Z dlhodobého hľadiska, svet stojí pred problémom, ktorý súvisí s prudkými zmenami klimatických podmienok, s nepredvídateľnými dôsledkami v oblasti poľnohospodárskej výroby, logistiky, dopravy ako aj nákladov súvisiacich so záchrannými prácami. Z tohto dôvodu je veľmi dôležité, aby sa svet zjednotil a zabránil prípadným väčším katastrofám v budúcnosti.

POUŽITÁ LITERATÚRA

- ÁRENDÁŠ, Marko. 2005. Makroekonómia. Nitra: SPU, 2005. 381 s. ISBN 80-8069-524-5.
- AYERS, Ronald. M. - COLLINGE, Robert. A. 2004. Economics. Upper Saddle River: Prentice Hall 2004. 736 s. ISBN 0-13-016410-0.
- CAMERON, Rondo. 1996. Stručné ekonomické dejiny sveta. Praha: Victoria Publishing, 1996. 475 s. ISBN 80-85865-21-1.
- CZÁRL, Adrienn – GYENGE, Balázs. 2003. Zmeny ekonomickej štruktúry v posledných desaťročiach. In Aktivovanie zdrojov trvalo udržateľného rozvoja národného hospodárstva 2003: Zborník referátov a diskusných príspevkov z V. medzinárodnej vedeckej konferencie mladých vedeckých pracovníkov a doktorandov s účasťou Odboru Ekonomiky a manažmentu Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied. Nitra: Agentúra Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied, 2003, s. 44-48. 80-89162-03-7.
- ČERNÁKOVÁ, Katarína. 2008. Sektorová štruktúra národného hospodárstva SR. Bakalárska práca. 2008. 33 s.
- FRANK, Robert H., BERNANKE, Ben. S. 2009. Principles of Macroeconomics. Boston: McGraw – Hill- Irwins 2009. 430 s. ISBN 978-0-07-128539 -1.
- GABRIELOVÁ, Herta. 2007. Analýza trendov vo vývoji štruktúry vyspelých ekonomík. 43s. Dostupné na: < <http://www.ekonom.sav.sk/?lng=sk&charset=&doc=journal&pub=106> >
- GABRIELOVÁ, Herta. 2002. Sektorová a odvetvová štruktúra slovenskej ekonomiky. In Ekonomický časopis, roč. 50, 2002, č. 4, s. 640 – 662.
- GREGORY MANKIW, N. a Taylor, Mark. P. 2008. Macroeconomics. New York: Worth Publishers, 2008. 632 s. ISBN 978-0-7167-739-6.
- CHRASTINOVÁ, Zuzana.- IZAKOVIČOVÁ, Beáta. 2006. Vízia smerovania slovenského poľnohospodárstva. In Ekonomika poľnohospodárstva, roč. 6, 2006, č. 4, s. 19 – 23.
- JELÍNEK, J. a kol. 1984. Ekonomická encyklopedie 2. Praha: Svoboda, 1984. 742 s. ISBN 25-128-84.
- KONÔPKA, Jozef. 2009. Kríza - jej príčiny, dôsledky, riešenia. In Les & Letokruhy. roč. 65/8, 2009, č. 5-6, s. 19-20.
- KVETAN, Vladimír. - RADVANSKÝ Marek. 2009. Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky SR v rokoch 2009-2013. In Forum Statisticum Slovaca, roč.V, 2009, č.2, s.50-62.

- LISÝ, Peter. a MUCHOVÁ Eva. 2009. Fiškálna politika v hospodárskej a menovej únii. Bratislava: Iura Edition, 2009. 157 s. ISBN 978-80-8078-246-7.
- MATEIDES, Alexander. - ĎAĎO, Jaroslav. 2002. Služby. Bratislava: 2002. 750 s. ISBN 80-8057-452-9.
- MELIŠEK, František. 2008. Ekonomický rast a štruktúrne zmeny. Bratislava: Sprint dva, 2008. 254 s. ISBN 978-80-969927-7-5.
- MELIŠEK, František. a kol. 2000. Stratégia štruktúrneho rozvoja. Bratislava: EKONÓM, 2000. 177 s. ISBN 80-225-1203-6.
- MELIŠEK, František. a kol. 2005. Štruktúrna politika a štruktúrne zmeny v ekonomike. Bratislava: EKONÓM, 2005. 184 s. ISBN 80-225-1982-0.
- MEMBERE, T. Workie, a i. 2009. Vývoj a perspektívy svetovej ekonomiky. Globálna, finančná a hospodárska kríza. Príčiny – náklady – východiská. Bratislava: Ekonomický ústav SAV, 2009. 280s. ISBN 978-7144-175-5.
- MICHALOVÁ, Valéria. a kol. 2001. Služby a cestovný ruch, Bratislava: SPRINT, 2001. 523 s. ISBN 80-88848-78-4.
- MIKELKA, Eduard. 2001. Ekonomická stratégia malých európskych hospodársky vyspelých krajín. Bratislava: Slovak Academic Press, 2001. 86 s. ISBN 80-88908-74-4.
- NGUYEN DINH, Hoa. 2001. Model ekonomického rozvoja ázijských tigrov. Bratislava: MIKA-Conzult, 2001. 95 s. ISBN 80-967295-9-4.
- O' SULTIVAN, A. a SHEFFRIN, S. M. 2002. Survey of Economics: principles and Tools. Upper Saddle River: Prentice Hall, 2002. 397 s. ISBN 0-13-060143-8.
- PACÁKOVÁ, Viera. a kol. 2009. Štatistické metódy pre ekonómov. Bratislava: Iura Edition, 2009. 411 s. ISBN 978-80-8078-284-9.
- PARKING, M. 2003. Economics. USA: Addison Wesley, 2003. 860 s. ISBN 0-321-11205-9.
- ROLNÝ, Ivo. a LACINA, Lubor. 2008. Globalizace, etika, ekonomika. Ostrava-Přívoz: KEY Publishing s. r. o., 2008. 281 s. ISBN 978-80-87071-62-5.
- SEDLÁK, Mikuláš. 1998. Tendencie vývoja sektorovej štruktúry ekonomík. In Ekonomický časopis, roč. 46, 1998, č. 2, s. 293-306.
- SOTNÍK, Alexander. 2009. Svet zaplavilo finančné cunami: hlavnou príčinou finančnej a hospodárskej krízy je degenerovaný finančný systém. In Verejná správa, Roč. 64, č. 3 2009, s 12-13.
- ŠIKULA, Milan. a i. 2002. Determinanty formovania priemyselnej politiky v podmienkach globalizácie a integrácie. Bratislava: SAV, 2002. 170 s. ISBN 80-7144-126-0.

- Štatistická ročenka za rok 2003. Bratislava: SAV, Veda, 2003. 726 s. ISBN 80-224-0784-4.
- Štatistická ročenka za rok 2004. Bratislava: SAV, Veda, 2004. 734 s. ISBN 80-224-0827-1.
- Štatistická ročenka za rok 2005. Bratislava: SAV, Veda, 2005. 701 s. ISBN 80-224-0882-4.
- Štatistická ročenka za rok 2006. Bratislava: SAV, Veda, 2006. 680 s. ISBN 80-224-0937-5.
- URBAN, J. 2006. Základy teórie národného hospodárství. Praha: ASPI 2006. ISBN 80-7357-188-9.
- VALACH, Eugen. 1999. Štruktúrna politika. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 1999. 94 s. ISBN 80-8055-327-0.
- VALACH, Eugen. 2002. Determinanty vývoja štruktúry hospodárstva. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2002. 210 s. ISBN 80-8055-658-X.
- VARADZIN, František. a i. 2004. Ekonomický rozvoj a rúst. Praha: Professional Publishing, 2004. 329 s. ISBN 80-86419-61-4.
- VINCÚR, Pavol. a i. 2001. Hospodárska politika. Bratislava: Sprint, 2001. 396 s. ISBN 80-88848-67-9.
- VINCÚR, Pavol a i. 2007. Teória a prax hospodárskej politiky. Bratislava: Sprint, 2007. 432 s. ISBN 978-80-89085-80-4.

Internetové zdroje:

- GABRIELOVÁ, Herta. 2007. Analýza trendov vo vývoji štruktúry vyspelých ekonomík. 43s. [2010-02-20]. Dostupné na:
< <http://www.ekonom.sav.sk/?lng=sk&charset=&doc=journal&pub=106> >
- Industrieproduktion in der Eurozone um 1,0% gestiegen. 6 s. [2009-02-26]. Dostupné na:
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/4-14012010-AP/DE/4-14012010-AP-DE.PDF>.
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja 235 s. [2009-10-07]. Dostupné na:
<<http://www.tur.vlada.gov.sk/data/files/950.pdf>>.
- Produktion im Baugewerbe in der Eurozone um 1,1% gefallen. 6 s. [2009-10-07]. Dostupné na:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/4-19012010-AP/DE/4-19012010-AP-DE.PDF >.

Real GDP growth rate. [2009-10-07]. Dostupné na:

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/> >.

UHRINČAŤOVÁ, Eva. 2009. Predikcia dopadu finančnej a hospodárskej krízy na sektor poľnohospodárstva. 2009. 11 s. [2010-02-26]. Dostupné na:

<http://www.vuepp.sk/Aktuality/2009/HDAP1_dopady_krizy.pdf >.

Základné tendencie vývoja hospodárstva SR v decembri a za rok 2009. [2010-02-20].

Dostupné na: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=20815> >

PRÍLOHY:

Príloha č. 1 - Miera rastu reálneho HDP v % (% zmena k predchádzajúcemu roku)

Príloha č. 2 - Primárny sektor

Príloha č. 3 – Sekundárny sektor

Príloha č. 4 – Terciárny sektor

Príloha č. 5 – CD

PRÍLOHY:

Príloha č. 1

Miera rastu reálneho HDP v % (% zmena k predchádzajúcemu roku)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EÚ 27	3,9	2,0	1,2	1,3	2,5	2,0	3,2	2,9	0,8	-4,1 (f)	0,7 (f)	1,6 (f)
EÚ 25	3,9	2,0	1,2	1,3	2,5	2,0	3,2	2,8	0,7	-4,1 (f)	0,7 (f)	1,6 (f)
EÚ 15	3,9	1,9	1,2	1,2	2,3	1,8	3,0	2,6	0,5	-4,1 (f)	0,7 (f)	1,5 (f)
Belgicko	3,7	0,8	1,4	0,8	3,2	1,8	2,8	2,9	1,0	-2,9 (f)	0,6 (f)	1,5 (f)
Bulhar- sko	5,4	4,1	4,5	5,0	6,6	6,2	6,3	6,2	6,0	-5,9 (f)	-1,1 (f)	3,1 (f)
Česká republika	3,6	2,5	1,9	3,6	4,5	6,3	6,8	6,1	2,5	-4,8 (f)	0,8 (f)	2,3 (f)
Dánsko	3,5	0,7	0,5	0,4	2,3	2,4	3,4	1,7	-0,9	-4,5 (f)	1,5 (f)	1,8 (f)
Nemecko	3,2	1,2	0,0	-0,2	1,2	0,8	3,2	2,5	1,3	-5,0	1,2 (f)	1,7 (f)
Estónsko	10,0	7,5	7,9	7,6	7,2	9,4	10,0	7,2	-3,6	-13,7 (f)	-0,1 (f)	4,2 (f)
Írsko	9,4	5,7	6,5	4,4	4,6	6,2	5,4	6,0	-3,0	-7,5 (f)	-1,4 (f)	2,6 (f)
Grécko	4,5	4,2	3,4	5,9	4,6 ^(p)	2,2 ^(p)	4,5 ^(p)	4,5 ^(p)	2,0 ^(p)	-1,1 (f)	-0,3 (f)	0,7 (f)
Španiel- sko	5,0	3,6	2,7	3,1	3,3	3,6	4,0	3,6	0,9	- 3,7 ^(f)	-0,8 (f)	1,0 (f)
Francúz- sko	3,9	1,9	1,0	1,1	2,5	1,9	2,2	2,3	0,4	- 2,2 ^(f)	1,2 (f)	1,5 (f)
Taliansko	3,7	1,8	0,5	-0,0	1,5	0,7	2,0	1,6	-1,0	- 4,7 ^(f)	0,7 (f)	1,4 (f)
Cyprus	5,0	4,0	2,1	1,1	4,1	3,1	4,1	5,1	3,1	- 0,7 ^(f)	0,1 (f)	1,3 (f)
Lotyšsko	6,9	8,0	6,5	7,2	8,7	10,6	12,2	10,0	-4,6	- 18,0 (f)	-4,0 (f)	2,0 (f)
Litva	3,3	6,7	6,9	10,2	7,4	7,7	7,8	9,8	2,8	-18,1 (f)	-3,9 (f)	2,5 (f)
Luxem- bursko	8,4	2,5	4,1	1,5	4,4	5,4	5,6	6,5	0,0	- 3,6 ^(f)	1,1 (f)	1,8 (f)
Mad'ar- sko	4,9	4,1	4,4	4,3	4,9	3,5	4,0	1,0	0,6	- 6,5 ^(f)	-0,5 (f)	3,1 (f)
Malta	:	-1,6	2,6	-0,3	0,7	4,0	3,5	4,0	2,1	- 2,2 ^(f)	0,7 (f)	1,6 (f)

Holandsko	3,9	1,9	0,1	0,3	2,2	2,0	3,4	3,6	2,0	-4,5 ^(f)	0,3 ^(f)	1,6 ^(f)
Rakúsko	3,7	0,5	1,6	0,8	2,5	2,5	3,5	3,5	2,0	-3,7 ^(f)	1,1 ^(f)	1,5 ^(f)
Poľsko	4,3	1,2	1,4	3,9	5,3	3,6	6,2	6,8	5,0	1,2 ^(f)	1,8 ^(f)	3,2 ^(f)
Portugalsko	3,9	2,0	0,8	-0,8	1,5	0,9	1,4	1,9	0,0	-2,9 ^(f)	0,3 ^(f)	1,0 ^(f)
Rumunsko	2,4	5,7	5,1	5,2	8,5	4,2	7,9	6,3	7,3	-8,0 ^(f)	0,5 ^(f)	2,6 ^(f)
Slovinsko	4,4	2,8	4,0	2,8	4,3	4,5	5,8	6,8	3,5	-7,4 ^(f)	1,3 ^(f)	2,0 ^(f)
Slovensko	1,4	3,5	4,6	4,8	5,0	6,7	8,5	10,6	6,2	-5,8 ^(f)	1,9 ^(f)	2,6 ^(f)
Fínsko	5,3	2,3	1,8	2,0	4,1	2,9	4,4	4,9	1,2	-6,9 ^(f)	0,9 ^(f)	1,6 ^(f)
Švédsko	4,4	1,1	2,4	1,9	4,1	3,3	4,2	2,5	-0,2	-4,6 ^(f)	1,4 ^(f)	2,1 ^(f)
Veľká Británia	3,9	2,5	2,1	2,8	3,0	2,2	2,9	2,6	0,5	-4,8	0,9 ^(f)	1,9 ^(f)
Chorvátsko	3,0	3,8	5,4	5,0	4,2	4,2	4,7	5,5	2,4	-5,8 ^(f)	0,2 ^(f)	2,2 ^(f)
Turecko	6,8	-5,7	6,2	5,3	9,4	8,4	6,9	4,7	0,9	-5,8 ^(f)	2,8 ^(f)	3,6 ^(f)
Island	4,3	3,9	0,1	2,4	7,7	7,5	4,3	5,6	1,3	-9,8 ^(f)	1,9 ^(f)	2,9 ^(f)
Nórsko	3,3	2,0	1,5	1,0	3,9	2,5	2,1	2,7	1,8	-2,2 ^(f)	0,6 ^(f)	2,0 ^(f)
Švajčiarsko	3,6	1,2	0,4	-0,2	2,5	2,6	3,6	3,6	1,8	-2,4 ^(f)	-0,1 ^(f)	1,1 ^(f)
USA	4,1	1,1	1,8	2,5	3,6	3,1	2,7	2,1	0,4	-2,4	2,2 ^(f)	2,0 ^(f)
Japonsko	2,9	0,2	0,3	1,4	2,7	1,9	2	2,4	-1,2	-5,9 ^f	1,1 ^f	0,4 ^f

: = údaje nie sú k dispozícii, f = prognóza, p = predbežné hodnoty, e = odhadnuté hodnoty

Zdroj: Eurostat

Príloha č. 2

Primárny sektor:

VÝSLEDOK

Regresná štatistika	
Násobné R	0,977436
Hodnota spoľahlivosti R	0,95538
Nastavená hodnota spoľahlivosti R	0,940507
Chyba str. hodnoty	0,223881
Pozorovanie	9

ANOVA

	Rozdiel	SS	MS	F	Významnosť F
Regresia	2	6,439263	3,219631	64,2348205	8,88E-05
Rezíduá	6	0,300737	0,050123		
Celkom	8	6,74			

	Koeficienty	Chyba str. hodnoty	t stat	Hodnota P	Dolná 95%	Horná 95%
Hranice	8,285659	0,281471	29,437	1,01877E-07	7,596924	8,974393
Súbor X 1	-0,50297	0,128205	-3,92319	0,007773375	-0,81668	-0,18927
Súbor X 2	0,017827	0,012511	1,424876	0,204068939	-0,01279	0,048441

Zdroj: vlastné prepočty

Príloha č. 3

Sekundárny sektor:

VÝSLEDOK

Regresná štatistika	
Násobné R	0,830333
Hodnota spoľahlivosti R	0,689452
Nastavená hodnota spoľahlivosti R	0,585936
Chyba str. hodnoty	1,312355
Pozorovanie	9

ANOVA

	Rozdiel	SS	MS	F	Významnosť F
Regresia	2	22,9419	11,47095	6,66034628	0,02995
Rezíduá	6	10,33365	1,722276		
Celkom	8	33,27556			

	Koeficienty	Chyba str. hodnoty	t stat	Hodnota P	Dolná 95%	Horná 95%
Hranice	35,95858	1,649936	21,79393	6,0951E-07	31,9213	39,9958
Súbor X 1	0,70225	0,751518	0,934443	0,38613918	-1,1366	2,54114
Súbor X 2	-0,1251	0,073339	-1,70577	0,13892796	-0,3046	0,05435

Zdroj: vlastné prepočty

Príloha č. 4

Terciárny sektor:

VÝSLEDOK

<i>Regresná štatistika</i>	
Násobné R	0,917
Hodnota spoľahlivosti R	0,8409
Nastavená Hodnota spoľahlivosti R	0,7878
Chyba str. hodnoty	1,2581
Pozorovanie	9

ANOVA

	Rozdiel	SS	MS	F	Významnosť F
Regrese	2	50,191	25,09573	15,85424339	0,004028
Rezíduá	6	9,4974	1,582903		
Celkom	8	59,689			

	Koeficienty	Chyba str. hodnoty	t stat	Hodnota P	Dolná 95%	Horná 95%
Hranice	55,943	1,6009	34,9452	3,65923E-08	52,02566	59,86005
Súbor X 1	-0,326	0,7351	-0,44323	0,673132818	-2,12442	1,472823
Súbor X 2	0,1199	0,0717	1,67269	0,145416617	-0,0555	0,29533

Zdroj: vlastné prepočty